

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

ปีที่ 14 ฉบับที่ 157 ประจำเดือนกันยายน 2558

Research and Development Newsletter

- ◀ โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- ◀ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง
- ◀ การออกกำลังกายกับการรักษาโรคมะเร็ง

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 14 ฉบับที่ 157

ประจำเดือน กันยายน 2558

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0 2244 2067-8
โทรสาร 0 2244 2062

ที่ปรึกษา

นายอภิชาติ คำทอง
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
นางอรรพรรณ พันธุ์เป็รื่อง
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวปิยะวรรณ ปานโต

กองบรรณาธิการ

นางสิวาพร	สุขเอียด
นายฐากร	จุลินทร
นางสาวนารีลักษณ์	ศิริวรรณ
นายจันทรม	สีหาบุญลี
นายสิริสร	กระแสร์สุนทร
นางสาววิมลรักษ์	ศานติธรรม
นางสาวปรียวรรณ	สุวรรณสุนย์
นางสาวอัญชลิ	จวงจันทร์

ฝ่ายจัดพิมพ์

นางสาวธัญธิดา	หาเรือนศรี
นางณัฐชานันท์	หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์กัญญา	มากทองไทร
นางสาวนวลละออง	พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ฉบับที่ 157 ปีที่ 14 เป็นฉบับประจำเดือนกันยายน 2558 ซึ่งเป็นเดือนแห่งช่วงเวลาข้าราชการบางส่วนต้องอำลาชีวิตราชการ เนื่องจากพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการเมื่อมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ โดยหน่วยงานต้นสังกัดมักจัดงานเลี้ยงแสดงมุทิตาจิตแก่ผู้เกษียณอายุราชการ เพื่อแสดงถึงความผูกพันและประทับใจในการได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน บรรยากาศของงานจึงเต็มไปด้วยไมตรีจิตจากมิตรสหาย เพื่อนพ้องน้องพี่ที่มาร่วมงาน เช่นเดียวกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ได้มีการจัดงานวันเกษียณอายุราชการให้กับผู้บริหาร ข้าราชการ ลูกจ้างฯ จำนวนทั้งสิ้น 31 คน ในวันที่ 30 กันยายน 2558 ซึ่งที่ผ่านมามีบรรยากาศในวันงานเต็มไปด้วยความอบอุ่นจากคนในองค์กรที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาอย่างยาวนานตลอดชีวิตข้าราชการ

เนื้อหาสาระของเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ ประกอบด้วย คอลัมน์รอบด้านงานสภา ซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผลการสัมมนาในครั้งนี้เป็นการเสนอความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นต่าง ๆ ที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร คอลัมน์บทความวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการนำเสนอว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และพฤติกรรมของผู้มีสิทธิดังกล่าว อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศ คอลัมน์งานวิจัยและพัฒนา เรื่อง **บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย** ซึ่งนำเสนอทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจและระบบงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การกำจัดขยะมูลฝอย รวมถึงมลพิษจากสารเคมีและของเสียอันตรายจากการกำจัดไม่ถูกวิธี และเรื่อง **ภูมิปัญญาไทย น้า 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสน** ซึ่งเป็นการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้เพื่อการเกษตร เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้กระบวนการทำการเกษตรแบบผสมผสานด้วยระบบอินทรีย์ การเกษตรสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร คอลัมน์บทความที่น่าสนใจเสนอเรื่อง **ถา...เรือดำน้าจะนำพาสู่ความตึงเครียดในภูมิภาค?** ซึ่งนำเสนอความเป็นมา ความจำเป็นของการมีเรือดำน้า สถานการณ์ความมั่นคงและความตึงเครียดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อาจเกิดขึ้นจากการเพิ่มยุทธโศปกรณ์ และคอลัมน์รอบโลกวิจัยเรื่อง **การออกกำลังกายกับการรักษาโรคมะเร็ง** ซึ่งเป็นการเสนอผลการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง โดยมีคำแนะนำเกี่ยวกับการออกกำลังกายอย่างเหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งที่อยู่ระหว่างการรักษาและอยู่ในระยะฟื้นฟูหลังการรักษา

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาไม่มากก็น้อย โดยกองบรรณาธิการจะได้นำข้อมูลความรู้ที่มีประโยชน์มาเสนอต่อท่านผู้อ่านอีกครั้งในเดือนตุลาคม 2558

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

- โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 1
เรียบเรียงโดย ลีวาพร สุขเอียด

บทความวิจัย

- ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง 6
เรียบเรียงโดย สิริสุตร กระแสร์สุนทร

งานวิจัยและพัฒนา

- บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย 11
โดย กรรณิกา สิ้นธิพงษ์ และคณะ
เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์
- ภูมิปัญญาไทย นา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสน 17
โดย วาทีตร์ รัชัษธรรม และคณะ
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

บทความที่น่าสนใจ

- ถ้า...เรื่องดำน้ำจะนำพาสู่ความตึงเครียดในภูมิภาค? 22
เรียบเรียงโดย ธฐากร จุลินทร

รอบโลกวิจัย

- การออกกำลังกายกับการรักษาโรคมะเร็ง 36
เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

รอบด้านงานสภา

โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง ความคาดหวังของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เรียบเรียงโดย...สิวพร สุขเอียด

โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ PMQA
ภาพจาก www.parliament.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้ประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557–2560 หรือแผนยุทธศาสตร์ฉบับรองรับสภาพปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และได้มีการทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้แก่ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ กรรมการ กรรมการข้าราชการรัฐสภา ผู้แทนองค์กรอิสระ ส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน สื่อมวลชน วิทยากรและคณะผู้บริหารสำนักงาน จำนวนทั้งสิ้น 148 คน ทั้งนี้ เพื่อกำหนดกรอบทิศทางการดำเนินการและพัฒนาองค์กร ภายใต้ยุทธศาสตร์ 6 ด้านคือ 1) สนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ และคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างมืออาชีพ 2) สนับสนุนงานรัฐสภา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและมีบทบาทนำในเวทีประชาคมอาเซียนและรัฐสภาระหว่างประเทศ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความปรองดองสมานฉันท์ สร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศไทย เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง 4) พัฒนาองค์กรมุ่งการเป็น Smart Parliament 5) พัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูง 6) สนับสนุนการก่อสร้างรัฐสภาแห่งใหม่ให้ทันสมัย และพัฒนาอาคารสถานที่ ระบบการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถรองรับกับบทบาทภารกิจของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกสภาและกรรมาธิการ และเพื่อให้ผู้บริหารและทุกคนในองค์กรได้เข้าใจตรงกันถึงกรอบทิศทางการพัฒนา ตลอดจนเข้าใจบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนองค์การสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งที่ผ่านมาเกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์กร ทั้งในส่วนของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกอบกับผลสำรวจแนวโน้มความคาดหวังและความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความทันสมัย เหมาะสม มีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป สำนักนโยบายและแผนในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ 2558 เพื่อเป็นการวางกรอบทิศทางการพัฒนาองค์กรในปีถัดไป ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารภาครัฐ (PMQA) หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ดังนั้น สำนักนโยบายและแผน จึงจัดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การทบทวนและปรับแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพัฒนาองค์การให้เป็นมืออาชีพ กิจกรรมที่ 1 ความคาดหวังและความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขึ้นเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการ และคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ถนนแจ้งวัฒนะ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้คณะผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการทบทวนทิศทางและเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนประสานความร่วมมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้ไปสู่ความสำเร็จ ทั้งในด้านการสนับสนุนบทบาทภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติ และการเอื้อประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการสัมมนา ดังนี้

1. รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และปัจจัยเกี่ยวข้องกับการทบทวนและปรับแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557-2560 ให้มีความครอบคลุม ครบถ้วน สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และบริบทขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป
2. ทบทวนและปรับแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557 - 2560 ให้มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และบริบทขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป
3. เพื่อทบทวนและปรับแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559 ให้มีความชัดเจน สอดคล้องเป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์และสามารถขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม
4. เพื่อถ่ายทอดทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557-2560 แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559 ไปสู่การปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559 ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้
5. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันและเข้ามีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559 ให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมวันสัมมนา ประกอบด้วย การเสวนาใน 3 หัวข้อคือ (1) เรื่อง ทิศทางการพัฒนาองค์กร ความคาดหวังและความต้องการผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” (2) เรื่อง ความสำคัญของความคาดหวังและความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อทิศทางแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และ (3) เรื่อง ทิศทางแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557-2560 (ฉบับรับรองสภาพปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ) โดยได้มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความเห็นและความต้องการบริการความคิดเห็นด้านความคาดหวังและความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผลการสัมมนาปรากฏเป็นข้อเสนอแนะด้านความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาองค์กรตามแผนยุทธศาสตร์และต่อบริการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

ความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์กรตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

1. การทบทวนปรับเปลี่ยนเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ควรคำนึงถึงผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมหรือไม่ อย่างไรก็ตามรวมถึงการวิเคราะห์ความต้องการจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

2. การบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ควรมีการกำหนดเป็นระยะ (Phase) ที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการอย่างชัดเจน

3. แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ควรเพิ่มเติมในส่วนของมาตรการเพื่อเป็นการผลักดันยุทธศาสตร์ได้ง่ายขึ้น โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารมีประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ การจัดทำศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถสนับสนุนประชาคมอาเซียนหรือระหว่างประเทศ ซึ่งขณะนี้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประชาคมอาเซียนหรือระหว่างประเทศ ซึ่งขณะนี้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้จัดตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับ Digital Economy ในระดับประเทศ ซึ่งหากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีข้อมูลต่างประเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จะร่วมมือและบูรณาการข้อมูลกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนของการจัดสื่อประชาสัมพันธ์ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจะมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และควรจะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงและเข้าใจง่าย ที่สำคัญควรมีข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน เป็นต้น

4. ความคาดหวังต่อทิศทางการพัฒนาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรด้านวิสัยทัศน์ จากเดิม “สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรที่เป็นเลิศในการส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจของสถาบันนิติบัญญัติให้ก้าวหน้า ทันสมัย โปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน” ควรจะปรับเป็น “เป็นองค์กรที่เป็นเลิศในการส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจของสถาบันนิติบัญญัติให้ก้าวหน้า ทันสมัย โปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน”

ความคาดหวังต่อบริการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

1. สถานะของการพิจารณากฎหมายรวมถึงสาระสำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับที่ประชาชนให้ความสนใจ แต่ไม่สามารถรับรู้ได้ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับประชาชนและส่งผลกระทบต่อตรงทั้งสิ้น และตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารได้ให้อำนาจกับประชาชน โดยเฉพาะในการรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารทุกอย่างที่หน่วยงานของรัฐครอบครอง ซึ่งหมายรวมถึงข้อมูลที่เป็นข้อมูลลับก็สามารถเปิดเผยได้แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ ซึ่งหมายความว่า เอกสารลับที่ไม่มี ความสำคัญที่จะต้องปกปิดควรจะปลดชั้นความลับ ประชาชนก็จะได้รับข้อมูลความเคลื่อนไหวของกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ อยากรู้ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแสดงสถานะ ความเคลื่อนไหวของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่เปิดเผยข้อมูล ในเรื่องของความเคลื่อนไหวของกฎหมาย

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการสร้างความเชื่อมั่นและบทบาทหน้าที่ในเวทีประชาคมอาเซียน และรัฐสภาระหว่างประเทศให้มากกว่านี้

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความคืบหน้าการก่อสร้างอาคารรัฐสภาแห่งใหม่เป็นระยะ ๆ

4. ควรเร่งรัดดำเนินการก่อสร้างอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ให้แล้วเสร็จตามแผนที่กำหนดไว้

5. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรควรเผยแพร่ข้อมูลทางเว็บไซต์ และสามารถที่จะสืบค้นย้อนหลังได้

6. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรควรมีการประชาสัมพันธ์บทบาท หน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้มากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบอย่างกว้างขวางและเกิดประโยชน์สูงสุดในการให้บริการประชาชน

7. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ควรมีการบูรณาการ ในการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ในประเด็นที่มีความต้องการ เช่น ประเด็นด้านการศึกษาหรือประเด็น ปัญหาที่สาธารณชนให้ความสนใจ โดยเฉพาะการขอข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการถ้าเป็นข้อมูลประเภทเดียวกันก็ควรประสานขอมาพร้อมกันในครั้งเดียว

8. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรควรเพิ่มช่องทางการให้บริการแก่ประชาชนให้มากกว่าเดิม และควรพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยตลอดเวลา

9. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรควรมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น

10. อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ควรมีพื้นที่สำหรับศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ประชาชน หน่วยงาน ได้เข้าใจระบบการทำงานของรัฐสภาและสำนักงานฯ ได้มากขึ้น

ผลจากการจัดสัมมนาครั้งนี้ จึงเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรควร นำเสนอเข้าสู่การหารือกับหน่วยงานในสังกัดเพื่อพิจารณากำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการในหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และควรใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาครั้งนี้เพื่อ ประกอบการพิจารณาบททวนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **แผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557-2560 (ฉบับรองรับสภาพปฏิรูปแห่งชาติและคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ).**

กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2557.

สำนักนโยบายและแผน. เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์.
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557-2560. ครั้งที่ 4/2558 วันพฤหัสบดีที่ 9
กรกฎาคม 2558.

ภาพอ้างอิง

ภาพโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ PMQA. สืบค้น 7 กันยายน 2558. จาก www.parliament.go.th

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง

เรียบเรียงโดย...สิริสรุ กระแสร์สุนทร

การเลือกตั้ง

ภาพจาก: <http://www.tlcthai.com/education/knowledge-online/15791.html>

ปัจจุบันระบอบประชาธิปไตยจัดเป็นระบอบการปกครองที่ให้การยอมรับในสิทธิและให้อำนาจแก่ประชาชนในทางการเมือง โดยระบอบประชาธิปไตยในโลกสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกคือ ประชาธิปไตยแบบทางตรง (direct democracy) ซึ่งเป็นลักษณะการปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและมีสิทธิ์มีเสียงในการปกครองได้ด้วยตนเองในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อบริหารประเทศ ในรูปแบบของการรวมกลุ่มกันเป็นหมู่คณะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจเรื่องการเมือง ปัจจุบันสามารถพบเห็นรูปแบบดังกล่าวได้ในบางรัฐเล็ก ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรืออาจย้อนศึกษาไปถึงยุคกรีกโบราณ (ancient greek) ซึ่งได้รับการกล่าวอ้างถึงในฐานะที่เป็นต้นแบบแห่งระบอบประชาธิปไตยแบบทางตรง ส่วนรูปแบบที่สองคือ ประชาธิปไตยแบบทางอ้อม (representation democracy) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัดของสภาพสังคมสมัยใหม่ทั้งในเชิงโครงสร้างและความสลับซับซ้อน รวมถึงปริมาณของคนที่มามีมากขึ้นเช่นยุคปัจจุบัน จึงทำให้ประชาชนทุกคนจึงไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองด้วยตนเองทั้งหมด ทั้งยังเป็นการยากลำบากในทางปฏิบัติที่จะสร้างกลไกเพื่อรองรับการแสดงออกหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนได้ จึงเกิดรูปแบบของประชาธิปไตยโดยการใช้อำนาจทางอ้อมของประชาชนผ่านผู้แทนหรือตัวแทนในพื้นที่ เพื่อใช้อำนาจในการบริหารการปกครองไม่ว่าจะผ่านระบบรัฐสภาหรือไม่ก็ตาม รูปแบบของระบอบประชาธิปไตยแบบทางอ้อมนี้มีกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนเพื่อเข้าไปใช้อำนาจทางการเมืองซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือ “การเลือกตั้ง” (election) เนื่องจากเป็นรูปแบบพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดของการให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชน การเลือกตั้งจึงถือว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นหรือแสดงออกซึ่งเจตจำนง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เพื่อสร้างความสงบสุขและความกินดีอยู่ดีของคนในสังคม

ความสำคัญของการเลือกตั้งประกอบกับความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่าง ๆ ในสังคมไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รวมทั้งนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ และกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูปและกำหนดแนวทางในการบริหารและจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ จึงทำให้การเลือกตั้งเป็นหัวข้อหนึ่งที่ถูกนำมาเป็นประเด็นพิจารณากันอย่างกว้างขวาง จึงสมควรมีการศึกษาทบทวนเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งที่ผ่านมาของไทยเพื่อประโยชน์ด้านการพัฒนาการเมืองการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นต่อไป โอกาสนี้จึงได้ประมวลข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยในส่วนซึ่งเกี่ยวข้องข้อกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนอันเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีประโยชน์ด้านการศึกษาหาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศในโอกาสต่อไป

วิทยา สุวรรณมาศ (2541) ได้นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตอำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท” ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2539 พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมมีอิทธิพลต่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตอำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาทเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้จากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลทำให้ประชาชนในแต่ละระดับมีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน

จิตรา พรหมชุตติมา (2541) ได้นำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร” พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปกับผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จะพบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีความสนใจทางด้านการเมือง มีทัศนคติความคิดเห็นในทางการเมือง มีบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีพฤติกรรมในการออกเสียงเลือกตั้งสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงเป็นครั้งแรกของประเทศได้มีการศึกษาวิจัย เรื่อง “ทัศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกจังหวัดเชียงใหม่ 4 มีนาคม 2543” โดยธัน อนุমানราชธน จันทนา สุทธิจารี และไพรัช ตรีการศิริ นินท์ (2543) ได้นำเสนอผลการวิจัยซึ่งพบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า มีรายได้มากกว่า และประกอบอาชีพราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีแนวโน้มไม่ยอมรับผู้ชนะการเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า มีรายได้น้อยกว่า และประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ สอดคล้องกันกับข้อคำถามที่ว่าผู้ชนะการเลือกตั้งได้ใช้วิธีการที่เหมาะสมหรือไม่ในการแสวงหาความนิยม ผู้ตอบคำถามซึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้สูงกว่า มีรายได้มากกว่า และประกอบอาชีพราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เห็นว่าผู้ชนะการเลือกตั้งใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม แตกต่างจากผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า มีรายได้น้อยกว่า และประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่เห็นว่าเหมาะสมสูงกว่า

พจนีย์ ไชวาริล (2543) ได้นำเสนอผลการศึกษาเรื่อง “ภูมิหลังของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร และแรงจูงใจในการลงสมัครรับเลือกตั้ง” พบว่า ผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง และดำรงตำแหน่งสูงในหน่วยงานต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาผลงานวิจัยดังที่นำมาเสนอมานี้ พบว่า มีข้อจำกัดในการอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนชาวไทยในภาพรวมเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นกรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ แต่มีผลงานวิจัยที่สามารถอธิบายภาพรวมได้ในระดับหนึ่งคือ

รายงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การเลือกตั้งและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543” ของ ถวิลวดี บุรีกุล และสตีธร ธนานิธิโชติ (2545) ซึ่งพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน อันได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา ศาสนา สถานที่อยู่ ระยะเวลาที่อาศัย และการย้ายที่อยู่ มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ซึ่งเมื่อทำการศึกษาเจาะลึกลงไป ในประเด็นต่าง ๆ เช่น การศึกษากระบวนการมุ่งสู่ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย โดย โรเบิร์ต บี อัลบริทตัน และถวิลวดี บุรีกุล (2543) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยไทย : การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 2543 แล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจที่อาศัยอยู่ในชนบท และมีสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำกว่าจะมีระดับความพึงพอใจต่อระบอบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ตอบแบบสำรวจที่อาศัยอยู่ในเมือง และมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า คนกรุงเทพฯ มีเกณฑ์ในการ พิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคนที่อาศัยอยู่ ต่างจังหวัด โดยคนกรุงเทพฯ จะใช้ปัจจัยเรื่อง “ความสามารถ และความซื่อสัตย์” ของผู้สมัครเป็นพื้นฐานใน การประเมินผู้สมัคร ขณะที่คนอาศัยอยู่ต่างจังหวัดจะให้ความสำคัญกับเรื่อง “ความสัมพันธ์กับท้องถิ่น” ของ ผู้สมัครในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ถวิลวดี บุรีกุล (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543” และพบว่า มีความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองดั้งที่เคยมีผู้ศึกษาไว้อย่างมากมายในนานา ประเทศ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมกล่าวคือ ผู้ชายมักมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้หญิง และผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ การมีส่วนร่วม ทางการเมืองยังมีความแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษา อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย ทั้งผลการศึกษาได้พบว่า ชาวกรุงเทพฯ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชานเมืองที่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่าผู้อาศัยอยู่ในภูมิภาค

สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ (2544) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา” ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 พบผลการศึกษาที่น่าสนใจคือ ปัจจัย ทางด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ มีอิทธิพลควบคู่ไปกับความสำนึกในหน้าที่พลเมืองหรือความสำนึก ทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือ บุคคลที่มีความแตกต่างกันทางด้านสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ย่อมมีความสำนึกในเชิงวัฒนธรรมทางการเมืองต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน และส่งผลต่อ แบบแผนพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกันออกไป

ดังนั้น บทสรุปจากรายงานการศึกษาวินิจฉัยที่กล่าวในข้างต้นคือ พฤติกรรม การเลือกตั้งของ ประชาชนอาจมีความแตกต่างกันตามภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องระดับ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ และเขตที่อยู่อาศัย คนที่มีการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และอาศัยอยู่ใน พื้นที่เขตเมือง มักให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงกว่าเมื่อ เทียบกับคนที่มีการศึกษาน้อย มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี และอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตชนบท อีกทั้งการออกไป ใช้สิทธิของผู้มีการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมือง ในแต่ละครั้งมัก ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนด้วยจิตสำนึกทางการเมืองที่สูง และมีการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและผลที่เอื้อต่อการ พัฒนาระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตาม บทสรุปครั้งนี้อาจไม่ถูกต้องอีกต่อไป หากมีการวิจัยในลักษณะ

เดียวกันแล้วผลการศึกษาปรากฏออกมาในแบบที่ไม่สอดคล้องกับที่เคยมีการทำวิจัยในอดีตไปบ้างตามแต่บริบทและวิถีชีวิตของคนแต่ละชุมชนได้

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาหาแนวทางการรณรงค์ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น จึงควรทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นการยืนยันบทสรุปที่เป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานซึ่งมีความเป็นปัจจุบันหรือทันต่อเหตุการณ์อันจะนำไปสู่การพิจารณาศึกษาหาแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ เช่น ควรทำวิจัยเพื่อสนับสนุนการศึกษาพิจารณาหารูปแบบ การเลือกตั้งที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยทั้งในเมืองและชนบท ทำวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้หรือข้อดีข้อจำกัดของการใช้รูปแบบประชาธิปไตยแบบทางตรงร่วมกับการใช้รูปแบบประชาธิปไตยแบบทางอ้อม ตลอดจนทำวิจัยพิจารณากำหนดบทบาทขององค์กรและหน่วยงาน ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง อาทิ งานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. **แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง**. [ออนไลน์]. วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2558. เข้าถึงได้จาก : http://www.gpf.or.th/cgibin/CMS/SecretaryGeneral/secretary_f_1.pdf.
- จิตรา พรหมชุตินา. (2541). **พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- ถวิลวดี บุรีกุล และสตีธร ธนานิธิโชติ. (2545). **พฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543**. กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.
- ถวิลวดี บุรีกุล สตีธร ธนานิธิโชติ และประภาพร วัฒนพงศ์. (2546). **การวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล และโรเบิร์ต บี อัลบริทตัน. (2543). **ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย : การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 2543**. ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย. 8-10 ธันวาคม 2543.
- ธัน อนุমানราชธน จันทนา สุทธิจารี และไพรัช ตระการศิรินนท์. (2543). **ทัศนคติของประชาชนต่อผลการเลือกตั้งวุฒิสมาชิก จังหวัดเชียงใหม่ 4 มีนาคม 2543**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนีย์ ไชวาริล. (2543). **ภูมิหลังของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร และแรงจูงใจในการลงสมัครรับเลือกตั้ง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, รัฐประศาสนศาสตร์.
- วิทยา สุวรรณมาศ. (2541). **พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, รัฐประศาสนศาสตร์.

สติธร ธนานิธิโชติ. (ม.ป.ป.) พฤติกรรมนิยมและสถาบันนิยมในการเมืองเรื่องการเลือกตั้งของไทย. [ออนไลน์]
วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2558. เข้าถึงได้จาก
http://www.kpi.ac.th/media/pdf/M7_119.pdf.

สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ. (2544). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา : ศึกษากรณี
ประชาชนในเขตบางนา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, บัณฑิตวิทยาลัย, รัฐศาสตร์.

ภาพอ้างอิง

การเลือกตั้ง. (2554). สืบค้น 5 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.tlcthai.com/education/knowledge-online/15791.html>.

งานวิจัยและพัฒนา

บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย เรียบเรียงโดย...ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

ขยะลอยน้ำ

ภาพจาก www.weekendhobby.com

ประเทศไทยได้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับการมีแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงถือเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นในเชิงโครงสร้างขององค์กรหรือหน่วยงานทางปกครอง และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวแล้วพบว่า มีการกระจายอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่นในเชิงภารกิจด้วย โดยเฉพาะภารกิจด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องและส่งผลโดยตรงให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น ปัญหามลพิษจากสารเคมีและของเสียอันตรายที่เกิดจากการปล่อยสารเคมีหรือทิ้งของเสียอันตราย การกำจัดไม่ถูกวิธี รวมถึงปัญหาของสารเคมีตกค้างที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญประการหนึ่งสืบเนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจในการให้บริการสาธารณะคือ กฎ ระเบียบ และความซ้ำซ้อนในภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการตรากฎหมายหลายฉบับเพื่อ

ขจัดความซ้ำซ้อนด้านอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยแล้วก็ตาม เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้น และรัฐได้กำหนดนโยบายการจัดการขยะไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้วก็ตาม ซึ่งได้แก่ การมีแผนจัดการคุณภาพและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดมลพิษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่นและชุมชนเพิ่มขึ้น โดยพัฒนาศักยภาพและกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และการมีแผนพัฒนาสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ 3 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นอีก เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำกับดูแลเรื่องการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ต่าง ๆ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 อันเกี่ยวข้องกับเรื่องของการควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เหมาะสม และกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายและจัดระบบบริหารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลเรื่องความเป็นพิษของวัตถุอันตรายตามที่ได้กำหนดไว้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ซึ่งเน้นการกำจัดมลพิษทางด้านน้ำ อากาศ และกากของเสีย ภายใต้กลไกของแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม กองทุนสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม โดยเมื่อนำแนวนโยบายภาครัฐและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบกันกับภารกิจด้านการจัดระบบการบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ จึงพบว่ามีทับซ้อนในด้านภารกิจจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย

ดังนั้น กรณีศึกษา สิทธิพงษ์ และคณะ จึงทำการศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ด้านความสอดคล้องหรือเชื่อมโยงกันในทางปฏิบัติหรือเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในพื้นที่จริง และลดปัญหาช่องว่างความทับซ้อนระหว่างเจ้าหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งสามารถนำไปสู่การบริหารจัดการด้านสารเคมีและของเสียอันตรายที่ดีและเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ในการเฝ้าระวังความปลอดภัยด้านสารเคมีและของเสียอันตราย ทั้งเพื่อเป็นการลดงบประมาณค่าใช้จ่ายของหน่วยงานที่ทำงานทับซ้อนกัน รวมถึงเป็นการส่งเสริมการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ
2. ศึกษาการจัดการขยะอันตรายในต่างประเทศ

ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงวารสารสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลขึ้นจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายเพื่อเป็นการศึกษาข้อเท็จจริงจากพื้นที่ในโครงการ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ในด้านการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายในระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และศักยภาพหรือขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ

ผลการศึกษาวิจัย

บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

1. พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายและการกำจัดขยะหรือของเสียหรือหน้าที่ที่ต้องดำเนินการในกิจการใด ๆ เป็นการเฉพาะ หากแต่เน้นการประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่ำกว่าภายในจังหวัดเป็นสำคัญ ซึ่งมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดคือ การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น แบ่งสรรเงินตามกฎหมายให้ส่วนท้องถิ่นอื่นคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมดำเนินการ

2. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ในมาตรา 50 วรรค 3 ให้เทศบาลตำบลมีหน้าที่รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวทั้งเทศบาลเมืองและเทศบาลนครก็ได้ถูกบัญญัติไว้เช่นเดียวกัน

3. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตามมาตรา 67 วรรค 2 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

4. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติในมาตรา 89 วรรค 4 ให้กรุงเทพมหานครมีหน้าที่รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร

5. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ในมาตรา 62 วรรค 8 บัญญัติให้เมืองพัทยามีหน้าที่กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และการบำบัดน้ำเสียในเขตเมืองพัทยา

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือของเสีย ยังหมายรวมถึงการจัดการสารเคมีหรือของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ ไว้ นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นแล้วในปัจจุบันได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยหรือของเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ คือ กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดทำระบบบริหารสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสียให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ ส่วนกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองโดยให้มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นอกจากนี้ ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายพบว่า พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น นอกเขตจังหวัดได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากองค์กรนั้น ๆ ส่วนตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้กำหนดให้การทำงานนอกเขตเทศบาลและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นสามารถดำเนินการได้ หากเป็นกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่ที่อยู่ภายในเขตของตน รวมถึงการได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาลเสียก่อน หากมีกิจการใดอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปที่จะร่วมกันทำเพื่อให้เกิดประโยชน์ สามารถจัดตั้งเป็นองค์การขึ้นเรียกว่า สหการ โดยให้มีสภาพเป็นทบวงการเมืองและมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนของเทศบาลที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล หากกระทรวง ทบวง กรม องค์กรหรือหน่วยงานอื่นของรัฐจะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบลต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามความเหมาะสม อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยร่วมกับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นอื่นได้ ส่วนกรุงเทพมหานครนั้นบรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคอาจมอบให้กรุงเทพมหานครปฏิบัติก็ได้ โดยให้ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ หรือประกาศแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครอาจดำเนินกิจการนอกเขตกรุงเทพมหานครได้ หากเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและต้องได้รับความเห็นชอบยินยอมจากสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน รวมถึงกรุงเทพมหานครอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่นโดยก่อตั้งบริษัทหรือถือหุ้นในบริษัทได้ เฉพาะกิจการที่เป็นสาธารณูปโภคและต้องถือหุ้นมูลค่าเกินร้อยละห้าสิบของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ สำหรับเมืองพัทยา

สามารถดำเนินกิจการนอกเขตเมืองพัทยาได้ เมื่อการนั้นจำเป็นต้องทำและเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่อยู่ภายในเขตเมืองพัทยาหรือเป็นประโยชน์แก่เมืองพัทยา ทั้งนี้ การดำเนินกิจการดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาเมืองพัทยา และได้รับความยินยอมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้าไปดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไม่ได้รับความยินยอมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายกำหนดให้นายกเมืองพัทยา รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณา ถ้าเห็นว่าการดำเนินกิจการนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการให้นายกเมืองพัทยาและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมาประชุมเพื่อหาข้อยุติร่วมกันและยังกำหนดให้เมืองพัทยาอาจร่วมกับหน่วยงานราชการจัดตั้งองค์การขึ้น เรียกว่า สหการ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อทำกิจการใดอันอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของเมืองพัทยาได้

การจัดการขยะอันตรายในต่างประเทศ

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการขยะอันตรายกับต่างประเทศ โดยเลือกศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี เนื่องจากเป็นประเทศมีระบบโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างคล้ายคลึงกับประเทศไทย และเป็นประเทศที่เน้นการบริหารจัดการบริการสาธารณะโดยท้องถิ่น ผลการศึกษาด้านการจัดการขยะอันตรายในต่างประเทศมีดังนี้

1. แผนบริหารจัดการขยะของประเทศฝรั่งเศสมีการคัดแยกประเภทขยะในเบื้องต้น โดยแผนงานการกำจัดขยะอุตสาหกรรมกำหนดให้เป็นแผนงานระดับภูมิภาคที่เรียกว่า “แผนงานระดับภูมิภาคเพื่อกำจัดขยะอุตสาหกรรม” ส่วนจังหวัดมีอำนาจในการจัดทำแผนการกำจัดขยะมูลฝอยจากครัวเรือน โดยแผนงานจะต้องมีการคาดการณ์หรือมีรายละเอียด การสำรวจปริมาณขยะที่ต้องถูกจำกัดในระยะเวลา 5 ปี หรือ 10 ปี รวมทั้งชนิดและแหล่งกำเนิด และการพิจารณากำหนดสถานที่จัดตั้งศูนย์กักเก็บขยะขั้นสุดท้ายที่เกิดจากขยะมูลฝอยจากครัวเรือน โดยวิธีการกำจัดขยะที่นำมาใช้คือ การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำในลักษณะของการทำให้วัสดุนั้นสามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก เพื่อการทำให้กลายเป็นพลังงาน อันเกิดจากแนวทางตามระเบียบของประชาคมยุโรปที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ หลังจากการแปรรูปที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์เดิมก่อนที่จะถูกทิ้งเป็นขยะ และการทำให้ขยะมีค่าขึ้นโดยทำให้กลายเป็นพลังงาน หมายถึง การนำกลับคืนมาในรูปของพลังงาน โดยมาจากขั้นตอนการกำจัดขยะ นอกจากนี้ยังกำหนดให้การดำเนินงานของหน่วยงานท้องถิ่นต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส และเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการจัดการขยะและการควบคุมการขนส่งขยะอย่างเอาใจใส่ดูแล มีการแนบบัญชีรายชื่อประเภทและชนิดของขยะซึ่งเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดในการอนุญาตให้นำขยะเข้าออกในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ การขออนุญาตนำเข้าต้องมีรายละเอียดข้อมูลที่ชัดเจนทั้งชื่อของผู้ขออนุญาต และปลายทางของการขนส่ง รวมทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ ในการขนส่งขยะประเภทและชนิดที่กำหนด โดยผู้เกี่ยวข้อง ผู้ขนส่ง และผู้ทำการบำบัดขยะดังกล่าวต้องมีหลักฐานต่าง ๆ ไว้เพื่อแสดงด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการควบคุมจำนวนขยะและเพื่อความปลอดภัยของชุมชนในกรณีที่มีการนำเข้าขยะประเภทอันตรายขึ้น

2. กฎหมายบริหารจัดการขยะของประเทศเยอรมนี เป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย โดยทั่วไปแล้วพื้นฐานของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการขยะจะมีพื้นฐานความคิดมาจากการป้องกันโรคระบาด อันเกิดจากข้อบกพร่องเรื่องสุขอนามัย แต่ในปัจจุบันกฎหมายการบริหารจัดการขยะมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายขึ้นคือ การให้ความสำคัญกับการป้องกันมิให้เกิดขยะ การมุ่งเน้นให้ขยะถูกนำมา

หมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ให้นานที่สุด และการเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะอันเป็นไปเพื่อประสิทธิภาพของการจัดการขยะและการลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐด้วย หากพิจารณาสาระสำคัญของรัฐบัญญัติบริหารจัดการขยะ ค.ศ. 2004 พบว่า ได้มีการบัญญัติให้การจัดการขยะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทำหน้าที่ตามขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบ สามารถจัดการบริหารขยะเพื่อมอบให้บุคคลอื่นทำแทนได้ รวมถึงให้ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดขยะมีหน้าที่ควบคู่ไปกับหน่วยงานของรัฐในการกำจัดขยะด้วย โดยกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนหรือกรอบความคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการขยะให้ชัดเจน มีการแบ่งแยกประเภทและจำนวนขยะที่จะต้องกำจัดในแต่ละปีเพื่อให้เป็นการรับทราบทั้งฝ่ายรัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดขยะ ทั้งนี้ กฎหมายของมลรัฐจะบัญญัติกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการกำจัดขยะ แต่อาจบัญญัติให้สามารถมีการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นเพื่อบริหารจัดการขยะเองได้ เช่น การบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอ เป็นผู้มีหน้าที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เพราะถือว่าสามารถบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการจัดทำกฎหมายหรือจัดทำประมวลกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายขึ้นใหม่ เพื่อให้การจัดการเรื่องนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทันทต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ลดปัญหาความขัดแย้งในการดำเนินงานเนื่องจากความทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และทำให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง
2. การกระจายอำนาจในเรื่องการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายจะสามารถส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถวางแผนและตัดสินใจในการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง โดยควรเร่งดำเนินการถ่ายโอนบุคลากรและงบประมาณให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายด้วย
3. ควรศึกษาวิธีการในทางปฏิบัติทั้งด้านเทคโนโลยีและต้นทุนที่เหมาะสมสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายในท้องถิ่น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา สนิธิพงษ์ และคณะ. (2555). **บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสารเคมีและของเสียอันตราย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ภาพอ้างอิง

ขยะลอยน้ำ. สืบค้น 7 กันยายน 2558. จาก www.weekendhobby.com

ภูมิปัญญาไทย นา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสน

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต

นา

ภาพจาก www.seub.or.th

ปัญหาหล่อมล้าของการกระจายรายได้ที่สะสมกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ได้ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ไม่ดีขึ้น ทั้งทำให้เกิดปัญหาความยากจนของเกษตรกรไทยอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามหาทางแก้ไขกันมาโดยตลอดแล้วก็ตาม

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นอีกทางเลือกของเกษตรกร เนื่องจากเป็นแนวทางปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชี้แนะด้านการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เช่นเดียวกับโครงการวิจัยในเรื่องภูมิปัญญาไทย นา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสน ซึ่งได้น้อมนำพระราชดำริเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นตัวอย่างการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาคือ ที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นการเสริมสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกร โดยใช้กระบวนการทำการเกษตรแบบผสมผสาน (integrated farming) และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ดั้งเดิม ทั้งนี้ ด้วยการมีเป้าหมายที่สำคัญก็คือ สร้างต้นแบบจากการปฏิบัติเชิงประจักษ์ของเกษตรกรในกลุ่มเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จคือเป็นผู้รู้จริงและเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่สนใจต่อไป

การดำเนินโครงการภูมิปัญญาไทย นา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสน จึงเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ส่งเสริมการผลิตแบบผสมผสานด้วยระบบอินทรีย์การเกษตร ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต กล่าวคือ ต้นทุนจากการใช้ปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช และทำให้เกิดองค์ความรู้ในการทำการเกษตรที่หลากหลายให้แก่เกษตรกร ทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนซึ่งถือเป็นภาคส่วนที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และมีความสัมพันธ์กับภาคการเกษตรทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านกระบวนการผลิตและการตลาดในเชิงหุ้นส่วนทางด้านเศรษฐกิจที่พึ่งพากัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรฐานรากที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอย่างจริงจังเพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีในอันที่จะสร้างความสมานฉันท์ระหว่างชนชั้นที่แตกต่างกันซึ่งเป็นเป้าหมายในท้ายที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพิ่มรายได้ทั้งอาชีพหลัก อาชีพเสริมให้แก่เกษตรกร
2. ส่งเสริมการผลิตแบบผสมผสานด้วยระบบอินทรีย์การเกษตร
3. ลดต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นจากการใช้ปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช
4. สร้างองค์ความรู้และผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านการทำการเกษตรที่หลากหลายให้แก่เกษตรกร

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) โดยมีหลักการสำคัญคือ การสร้างต้นแบบการทดลองการปฏิบัติในเชิงประจักษ์จากกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ ได้แก่ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อุบลราชธานีเป็นแกนนำ เพื่อจัดทำเป็นคู่มือการเรียนรู้ในการทำนา ทั้งนี้ ภายใต้ความร่วมมือจากเกษตรกรที่เห็นความสำคัญและสนใจ มีขั้นตอนการดำเนินการ ได้แก่ 1) อาสาสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ 2) กำหนดพื้นที่โครงการ 3) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนเกษตรกรทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ 4) การถ่ายทอดความรู้เชิงประจักษ์ 5) การติดตาม การฝึกทักษะ การพัฒนาผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยดำเนินการศึกษาพื้นที่นำร่องโครงการคือ บ้านหนองแต้ จังหวัดขอนแก่น และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ “ทำนา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสนบาท” จำนวน 19 ครัวเรือน

ผลการศึกษาวิจัย

พบข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรในพื้นที่โครงการนำร่องฯ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการมุ่งสู่วิถีเกษตรกรรม

เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มทำการเกษตรตั้งแต่เป็นเด็ก โดยเริ่มแรกจะเป็นการทำนาเป็นอาชีพหลัก คือการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ยังไม่มีการแนะนำวิธีใหม่ ๆ ในการช่วยเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนในการทำนา จึงยังต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมี ยาฆ่าแมลง ฯลฯ เพื่อหวังที่จะให้พืชผลออกผลผลิตมาก นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความชื่นชอบต่อการทำเกษตรอย่างมาก เช่น มีการ

ปลูกพืชผักต่าง ๆ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงวัว เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกผักสวนครัว ปลูกพริก ปลูกต้นหอม รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณปีละ 30,000 บาท

ด้านการเริ่มเข้าโครงการ

กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ และมีการเรียนรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวแทนปุ๋ยที่ใช้อยู่ และได้รับคำแนะนำเรื่องการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยเน้นให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองเป็นหลัก และใช้ทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร

การทำเกษตรส่วนใหญ่จะพบปัญหาในเรื่องของราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกษตรกรทั่วไปต้องประสบและมีผลต่อรายได้ต่อครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ปัญหาดังกล่าวก็มิได้ทำให้ความมุ่งมั่นต่อการทำงานด้านเกษตรต่อไป แต่ยังคงหาแนวทางแก้ไขปัญหาทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อใช้บริโภค ทำให้ลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้

ส่วนปัญหาปัจจัยการผลิตด้านอื่น ๆ เช่น เรื่องปุ๋ยนั้นสามารถนำมูลสัตว์ที่เลี้ยงอยู่มาหมักทำปุ๋ยอินทรีย์และเศษอินทรีย์ เช่น ใบไม้ ฟางข้าวมาทำปุ๋ยได้ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาบ้าง เช่น พื้นที่แปลงทำการเกษตรเป็นพื้นที่ตั้งอยู่กลางแปลงนาของคนอื่นทำให้ลำบากเรื่องถนนที่จะเดินเข้าแปลงนาได้ ทำให้การจัดการหรือปรับเปลี่ยนการเกษตรไม่ได้เต็มรูปแบบ ส่วนปัญหาที่พบเป็นประจำคือเรื่องการนำน้ำเข้าพื้นที่การเกษตร เพราะต้องใช้เครื่องสูบน้ำทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้นอีกเช่นกัน

ด้านวิธีการแก้ไขปัญหา

ด้านปัญหาราคาพืชผลเกษตรราคาตกต่ำ เช่น ปัญหาเรื่องราคาข้าวตกต่ำทำให้ชาวนาไม่ขายข้าวทันทีแต่รอจนกว่าราคาข้าวจะขึ้นสูงจึงนำไปขาย ส่วนรูปแบบการทำนาหว่านหรือแบบปักดำก็จะไม่นำมาใช้ เป็นการใช่วิธีการใหม่คือ การทำนาโยน เพราะลดต้นทุนในการผลิต ไม่ว่าจะเป็นในด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว การจ้างถอนกล้า หรือแม้กระทั่งการจ้างปักดำ ทำให้ลดต้นทุนการผลิตมากกว่าครึ่งหนึ่ง และใช้ระยะเวลาในการทำนาล้นกว่าเดิม นอกจากนี้ ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ นั้นจะพยายามใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ เช่น เป็ดไม่สบาย ให้ออน ก็หมักฟ้าทะลายโจร และหมักบอระเพ็ดให้เป็ดกิน เป็นต้น

ด้านทัศนคติที่มีต่อโครงการ

ชาวเกษตรกรมีความประทับใจในโครงการดังกล่าวอย่างมาก เนื่องจากการทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวทางการทำนาแบบทฤษฎีใหม่ และมีความเชื่อมั่นโดยเฉพาะเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาทำปุ๋ย คือ “สรรพสิ่งอะตอมมิคนาโน” คือจุลินทรีย์ที่มาจากช่วยเพิ่มผลผลิตให้พืชช่วยสร้างธาตุอาหาร และฟื้นฟูคุณภาพดิน ส่งผลให้พืชเจริญเติบโตได้ดี แข็งแรงคืนความสมดุลสู่ธรรมชาติ ลดการเกิดแก๊สมีเทนในนาข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โครงการการทำนา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสนบาท ทำให้มีความสุขในการทำเกษตร และมีความมั่นใจและสร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งโครงการนี้จึงเป็นการนำพาชีวิตของเกษตรกรไปสู่ความเป็นเกษตรกรที่เข้มแข็ง และเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างแท้จริง

ด้านการดำเนินการของเกษตรกร

เกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้หลักกิจกรรมประมงและปศุสัตว์เพื่อการดำเนินงานในแปลงนา 1 ไร่ ได้ดังนี้

1. การแบ่งพื้นที่ 1 ไร่ ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 พื้นที่ทำนา

ส่วนที่ 2 คือ พื้นที่ประมง โดยการขุดร่องรอบแปลงนาขนาดกว้าง 1 เมตร ลึก 1 เมตร สำหรับร่องนี้จะควบคุมระดับน้ำที่ใช้กับทั้งการประมงและการปลูกพืชน้ำ จะเป็นตัวกลางในการถ่ายของเสียจากสัตว์มาเป็นของดีของพืช

1. วิธีการเตรียมแปลงนาใช้วิธีการไถหมักหญ้า โดยก่อนไถจะรดน้ำหมักจุลินทรีย์อะตอมนิคานาโนและไถหมัก

2. ระหว่างการไถหมักให้เตรียมกล้า โดยการเพาะกล้าในแปลงนาและนำกล้ามาเลี้ยงในถาดปลูก

3. โอนกล้าโดยปล่อยให้ น้ำขึ้นมาที่ระดับ 5 เซนติเมตร เพื่อ

1. บำรุงต้นข้าว

2. ให้ต้นข้าวแตกกอ

3. สกัดไมให้เม็ดหญ้าเจริญเติบโต

4. ปล่อยลูกปลาและกุ้งลงไปพร้อมกันเพื่อไม่ให้เกิดการกินกันเองเมื่อปลาโต

5. การปรับคันนา ปรับขนาดคันนา 1 เมตร เพื่อปลูกพืชเสริม ประกอบตามความเหมาะสม สำหรับวิธีการปลูกพืชปรุ่ดินแล้วก็ใส่ปุ๋ย และเจาะข้างทุ่งปุ๋ยแล้วปลูกพืชลงบนนั้น ถ้าปลูกพริกจะ ได้รายได้มาก นอกจากนั้นให้เลี้ยงเป็ดไข่เป็นการเสริมรายได้

2. การดำเนินโดยแปลงนาขนาด 1 ไร่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คันนา ขนาดความกว้าง 1.5 เมตร ไว้สำหรับปลูกพืชประกอบ อาทิ พริก มะนาว มะรุม เป็นต้น พืชที่ปลูกบนคันนาจะสามารถสร้างเสริมให้แก่เกษตรกรหรือพืชผักสวนครัวทุกชนิดที่กินได้เหลือแล้วนำไปทำพืชสมุนไพรไว้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ 2 ร่องน้ำ สำหรับทำประมง เช่น การเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงกบ เลี้ยงหอย ซึ่งมูลสัตว์ทั้งหลายจะเป็นปุ๋ยแก่ข้าว

ส่วนที่ 3 พื้นที่สำหรับปลูกข้าว

ส่วนที่ 4 พื้นที่เลี้ยงเป็ดไข่ ซึ่งจะปล่อยเป็ดไข่ไปหาอาหารตามแปลงนาได้ ขอบนาล้อมรอบด้วยมุ้งสีฟ้า

3. การดำเนินโดยแปลงนาขนาด 1 ไร่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 นาข้าว ในกรณีที่เป็นการทำโรงสีชุมชน ซึ่งเกษตรกรสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขาย 1) ข้าวสาร 2) ปลายข้าว 3) แกลบ 4) รำ และ 5) ฟางข้าว

ส่วนที่ 2 ประมง สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากสัตว์น้ำ ซึ่งมาจากสัตว์น้ำซึ่งมาจากธรรมชาติ และนำมาเลี้ยง

ส่วนที่ 3 คันนา สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปลูกพืชประกอบ

ส่วนที่ 4 พืชน้ำ เป็นพืชที่ไม่มีต้นทุนในการปลูก เนื่องจากเป็นผลพลอยได้จากการทำนา

ส่วนที่ 5 สัตว์เลี้ยงประกอบ เลี้ยงเป็ดไข่เพื่อเสริมรายได้ประจำรายวัน

เอกสารอ้างอิง

วาทีตรี รัชชธรรม และคณะ. (2554). **ภูมิปัญญาไทย นา 1 ไร่ ได้เงิน 1 แสน**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ภาพอ้างอิง

นา. สืบค้น 7 กันยายน 2558. จาก www.seub.or.th

บทความที่น่าสนใจ

ถา...เรือดำน้ำจะนำพาสู่ความตึงเครียดในภูมิภาค?

โดย...ฐากร จุลินทร

เรือดำน้ำรุ่น Yuan Class S-26T ซึ่งอยู่ในแผนการที่ไทยอาจจะซื้อจากจีน
ภาพจาก <http://www.wantchinatimes.com/news-subclass-cnt.aspx?id=20150115000149&cid=1101>

ด้วยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 เพื่อรับทราบเรื่อง รายงานผลการเดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของมนตรีแห่งรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 5-7 กุมภาพันธ์ 2558 ซึ่งสาระส่วนหนึ่งของรายงานดังกล่าวคือ ฝ่ายจีนเสนอโครงการจัดหาเรือดำน้ำรุ่น S-26T ให้กับกองทัพเรือไทย ต่อมา ไทยได้มีการพิจารณาเรื่องดังกล่าวนี้ โดยในวันที่ 2 กรกฎาคม 2558 คณะกรรมการคัดเลือกของกองทัพเรือ ได้มีมติเลือกเรือดำน้ำรุ่น Yuan Class S-26T ที่มีขนาดระวางขับน้ำ 2,600 ตัน จากจีน ด้วยเหตุเพราะเป็นการจัดซื้อแบบรวมกันเป็นชุด (package) ซึ่งมีการติดตั้งอาวุธ การฝึกอบรบ อีกทั้งมีการสนับสนุนอะไหล่เรือดำน้ำ เป็นเวลา 8 ปี และที่สำคัญจีนได้เสนอขายเรือดำน้ำที่มีระบบเอไอพี (Air-Independent Propulsion system : AIP) ซึ่งเป็นระบบที่ทำให้เรืออยู่ใต้น้ำนานถึง 21 วัน โดยไม่ต้องขึ้นมาบนผิวน้ำเพื่อชาร์จไฟฟ้า ประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นข้อถกเถียงถึงความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อครั้งนั้น อย่างไรก็ตาม บทความนี้ขอเสนออีกมุมมองในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามลำดับประเด็นในหัวข้อต่อไปนี้คือ

1. ความเป็นมาของการมีเรือดำน้ำของไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึง พ.ศ. 2494
2. ความจำเป็นของการมีเรือดำน้ำของไทยในปัจจุบัน
3. สถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
4. ความเป็นไปได้ของการได้มาซึ่งเรือดำน้ำจะนำพาสู่ความตึงเครียดในภูมิภาค
5. บทสรุปและข้อสังเกต

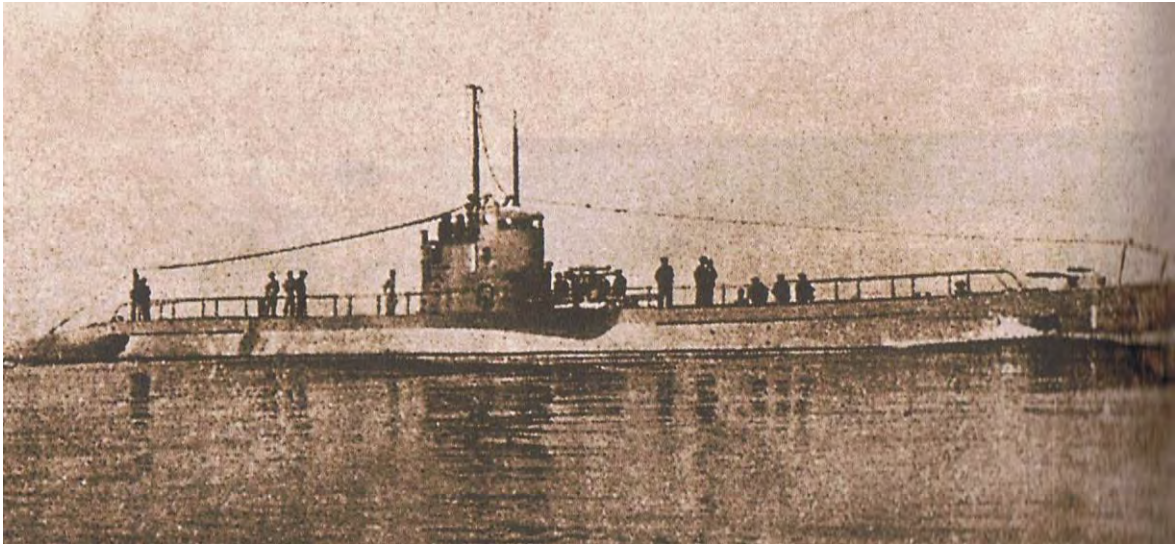
1. ความเป็นมาของการมีเรือดำน้ำของไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึง พ.ศ. 2494

แนวความคิดการจัดหาเรือดำน้ำมาเป็นกำลังรบของกองทัพเรือนั้นมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2453 ดังเห็นได้จากโครงการจัดสร้างกำลังทางเรือซึ่งคณะกรรมการที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ร่วมเป็นกรรมการ ได้จัดทำโครงการฯ ขึ้นถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงทหารเรือในขณะนั้น และพระองค์นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2453 โครงการนี้ได้เสนอให้มีเรือ ส. จำนวน 6 ลำ [เรือ ส. คือ สับมารีนหรือเรือดำน้ำ (submarine)] ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้อธิบายไว้โดยสรุป คือ “เรือ ส. เป็นเรือดำน้ำสำหรับลอบทำลายเรือใหญ่เข้าศึก แต่ยังคงทำให้ซัดไม่ได้เพราะยังไม่เคยทดลอง โดยเห็นว่าต่อไปภายหน้าจะได้ในราชการสงครามแน่นอนทั้งนี้เรือดำน้ำเป็นอาวุธที่นาวิของมหาอำนาจในยุโรปกำลังพัฒนาและทดลองใช้อยู่” ต่อมา ในปี 2454 รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ออกจากประจำการ และจ้างนาวาเอกชไนด์เลอร์ (J. Schneider) นายทหารเรือสัญชาติสวีเดนมาเป็นที่ปรึกษาการทหารเรือ หลังจากนั้นเมื่อปี 2455 นาวาเอก ชไนด์เลอร์ ได้เสนอโครงการจัดสร้างกำลังทางเรือสำหรับป้องกันประเทศ อันมีข้อเสนอสรุปได้คือ เรือดำน้ำว่าเป็นเรือที่ดีมากสำหรับป้องกันกรุงเทพฯ แต่จะผ่านเข้าออกสันดอนลำบาก ถ้าเก็บไว้ในแม่น้ำก็ไม่คุ้มค่าและได้เสนอให้มีเรือดำน้ำ จำนวน 8 ลำ สำหรับประจำอยู่ที่กองเรือ จังหวัดจันทบุรี (ศิริพงษ์ บุญราศี, 2547, น. 35-41)

เมื่อ พ.ศ. 2458 สมเด็จพระบรมราชชนกของรัชกาลที่ 9 ขณะมีพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ เสด็จกลับจากศึกษาวิชาการทหารเรือในกองทัพเรือเยอรมนี และพระองค์ได้ทรงจัดทำโครงการเกี่ยวกับเรือดำน้ำ และทรงให้ความเห็นเกี่ยวกับเรือดำน้ำเสนอต่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวชิรมัยเฉลิมลาภ กรมหลวงสิงหนทริกรมเกรียงไกร เสนาธิการทหารเรือในเวลานั้นคือ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2458 โดยข้อเสนอโครงการเรือดำน้ำดังกล่าวมีรายละเอียดที่สมบูรณ์เกี่ยวกับขนาดและคุณสมบัติของเรือดำน้ำที่กองทัพเรือควรมี หลังจากนั้นเมื่อกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงกลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่งและทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ ได้ทรงมีรายงานกราบบังคมทูลรัชกาลที่ 6 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2462 โดยมีข้อความบางตอน ดังนี้ “ยุทธวิธีทางเรือที่เหมาะสมกับประเทศสยามซึ่งข้าพระพุทธเจ้าดำริเห็นอยู่ในเวลานี้ก็คือ ต้องแบ่งทัพเรือออกเป็น 4 เหล่า ฯลฯ กองทัพเรือที่ 3 เป็นเหล่าเรือใต้น้ำ สำหรับระวังความเข้าศึก... ฯลฯ ถ้ากรุงเทพฯ มีเรือดำน้ำ จะเป็นเครื่องป้องกันสำคัญมาก หรือนับว่าเป็นเครื่องป้องกันที่ดีที่สุดก็ว่าได้” (ศิริพงษ์ บุญราศี, 2547, น. 49-69)

อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานสำหรับการจัดหาให้มีเรือดำน้ำแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจสันนิษฐานได้คือ ข้อจำกัดทางงบประมาณและผู้บริหารประเทศเล็งเห็นว่า ควรจัดหาเรือรบบนผิวน้ำให้ครบถ้วนก่อน การจัดหาเรือดำน้ำจึงไม่สามารถดำเนินการได้ในสมัยรัชกาลที่ 6 จวบจนกระทั่งภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 ประเทศไทยเริ่มจัดหาเรือดำน้ำ โดยสภาผู้แทนราษฎรได้ตราพระราชบัญญัติบำรุงกำลังทางเรือ พุทธศักราช 2477 แต่มีผลบังคับใช้ในปี 2478 เพื่อให้กองทัพเรือจัดการบำรุงกำลังทางเรือให้เสร็จภายในเวลา 6 ปี ใช้เงินงบประมาณ จำนวน 6 ล้านบาท และเงินคงคลัง จำนวน 12 ล้านบาท รวมเป็นเงินบำรุงกำลังทางเรือทั้งสิ้น 18 ล้านบาท เมื่อกองทัพเรือได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกฎหมายฉบับดังกล่าว กองทัพเรือจึงเรียกประกวดราคาสร้างเรือดำน้ำในปี 2478 ซึ่ง ณ เวลานั้น บริษัทหิตซูบิชิของญี่ปุ่นเสนอราคาต่ำที่สุดคือ ราคาลำละ 820,000 บาท สำหรับการก่อสร้างเรือดำน้ำขนาด 374 ตัน ดังนั้น กองทัพเรือจึงตกลงให้สร้างที่ญี่ปุ่น นอกจากนี้กำลังพลของเรือดำน้ำไทยได้รับการฝึกการใช้เรือดำที่ประเทศ

ญี่ปุ่นอีกด้วย เมื่อเรือดำน้ำ 2 ลำแรกได้สร้างเสร็จและรับมอบในวันที่ 4 กันยายน 2480 วันที่ธงของราชนาวีไทยได้ถูกชักขึ้นเป็นครั้งแรกบนเรือดำน้ำของไทย จากนั้นจึงมีการกำหนดให้วันที่ 4 กันยายนของทุกปีเป็นวันที่ระลึกเรือดำน้ำของกองทัพเรือไทย สำหรับเรือดำน้ำที่สั่งซื้อในครั้งนั้น มีจำนวน 4 ลำ และได้รับพระราชทานชื่อว่า เรือหลวงมัจฉาณุ เรือหลวงวิรุณ เรือหลวงสินสมุทร และเรือหลวงพลาชุมพล โดยได้เข้าขึ้นระวางประจำการในปี 2481 และได้ออกปฏิบัติการในสงครามอินโดจีน เมื่อคราวไทยมีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสในปี 2483 หลังจากนั้นได้ปลดระวางประจำการในปี 2494 ด้วยเหตุที่ญี่ปุ่นมีฐานะเป็นประเทศผู้แพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงไม่ได้รับอนุญาตให้ผลิตอาวุธและไม่สามารถผลิตชิ้นส่วนอะไหล่สำหรับการบำรุงรักษาเรือดำน้ำดังกล่าวได้ (ศิริพงษ์ บุญราศี, 2547, น. 77-123)

เรือหลวงมัจฉาณุซึ่งเป็นเรือดำน้ำ จำนวน 1 ใน 4 ลำของกองทัพเรือไทย
ภาพจาก <http://www.thaifighterclub.org/webboard>

2. ความจำเป็นของการมีเรือดำน้ำของไทยในปัจจุบัน

ตั้งแต่ปี 2492 จนถึงปัจจุบัน กองทัพเรือเสนอให้มีการจัดซื้อเรือดำน้ำเพื่อมาทดแทนเรือดำน้ำที่ปลดระวางประจำการมาโดยตลอด แต่โครงการดังกล่าวนี้ไม่ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ด้วยเหตุผลต่าง ๆ อย่างไม่รู้กี่ตาม ประมวลเหตุผลของความจำเป็นในแต่ละด้านที่ไทยต้องมีเรือดำน้ำมีดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ด้านความมั่นคงของประเทศ เป็นเหตุผลลำดับแรกและสำคัญที่สุดซึ่งกองทัพเรือได้พยายามอธิบายถึงความจำเป็นต่อการมีเรือดำน้ำมาโดยตลอด ทั้งนี้ มีการอ้างว่า เรือดำน้ำเป็นยุทธโศปกรณ์ทางทหารที่มีความจำเป็นต่อการป้องกันประเทศและรักษาอธิปไตยทางทะเล ในการสกัดกั้นการบุกรุกหรือโจมตีกองทัพข้าศึก อีกทั้งยังสามารถทำการรบในสงครามใต้น้ำหากมีกรณีการบุกรุกของเรือดำน้ำต่างชาติด้วยเหตุที่เรือดำน้ำเป็นอาวุธที่มองไม่เห็น ยากต่อการตรวจจับ สามารถปฏิบัติการทางทหารได้ในระยะไกล จึงเป็นยุทธโศปกรณ์ทางทหารที่เสริมความสามารถทางการทหารของกองทัพเรือให้ครบถ้วนทั้ง 3 มิติ คือ ผิวน้ำ ใต้น้ำ และบนอากาศ ทั้งนี้ เคยมีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงเวลาที่ไทยร่วมรบอยู่ในฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ปรากฏว่า ฝ่ายกองทัพสัมพันธมิตรได้ส่งเรือดำน้ำเข้ามาปฏิบัติการทางทหารอันเป็นการละเมิดอธิปไตยในน่านน้ำไทยโดยการโจมตีเรือไทย ทำให้คนไทยเสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าวและยังจับคนไทยไปคุมขังที่ประเทศออสเตรเลีย ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ จึงได้ปล่อยคนไทยกลับมา (ศิริพงษ์

บุญราศรี, 2547, น. 119–121) ทั้งนี้ มีรายงานทางทหารว่า ในปี 2525 สหภาพโซเวียตได้เคยส่งเรือบรรทุกเครื่องบินพร้อมทั้งเรือรบเข้ามาในอ่าวไทยและเข้าใกล้กับท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภาในลักษณะคุกคามและข่มขู่ โดยที่กองทัพเรือไทยไม่ทราบมาก่อนและไม่มีกำลังทางเรือที่จะขัดขวางได้ (จุมพล บัวทรัพย์, นาวาเอก, 2539, น.71) หรือเหตุการณ์ที่เรือต่างชาติลักลอบเข้ามาแสวงหาวัตถุโบราณในอ่าวไทยเมื่อปี 2535 โดยสามารถค้นพบวัตถุโบราณได้ประมาณ 500 ชิ้น (จุมพล บัวทรัพย์, นาวาเอก, 2539, น. 13–14)

ประการที่ 2 ด้านภูมิศาสตร์ทางทะเล โดยชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยและชายฝั่งทะเลด้านทะเลอันดามันของประเทศไทย มีความยาวรวมประมาณ 3,010 กิโลเมตร (โครงการสาหรานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ม.ป.ป.). ยิ่งไปกว่านั้นอาณาเขตทางทะเล (Maritime Zone) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มีพื้นที่ถึงประมาณ 350,000 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, โครงการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล, ม.ป.ป.) เมื่อลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อทางทะเลทั้ง 2 ด้านดังกล่าวแล้ว เป็นผลให้ไทยสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลดังกล่าวได้ ในทางกลับกันจึงมีความจำเป็นที่กองทัพเรือไทยจำเป็นต้องการจัดหาเรือรบหรือเรือดำน้ำที่ทรงประสิทธิภาพในการรักษาพื้นที่และผลประโยชน์ทางทะเลของไทย

ประการที่ 3 ด้านภูมิศาสตร์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางเศรษฐกิจได้รวมศูนย์อยู่ที่พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของไทยทั้งในส่วนของนิคมอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โรงงานปิโตรเคมี โรงกลั่นน้ำมัน สนามบิน ฯลฯ จึงมีความจำเป็นต่อการสร้างความมั่นใจทางเศรษฐกิจและด้านการลงทุน

พื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของไทย

ภาพจาก http://www.quality-thailand.com/images/map_Rayong.gif.

ประการที่ 4 ด้านทรัพยากรทางทะเลและการประมง มีการประมาณการว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาประมง (ประมงทางทะเลและประมงน้ำจืด) ปี 2556 มีมูลค่าประมาณ 101,000 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, น. 66) จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพเรือไทย จะต้องมียุทธศาสตร์ทางทหารที่ทันสมัยสำหรับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและการประมง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเอกสารของกองทัพเรือ (2558, น. 4) ที่ระบุว่า ไทยมีผลประโยชน์ทางทะเลที่คิดเป็นมูลค่าประมาณ 24 ล้านล้านบาทต่อปี อาจกล่าวได้ว่า เป็นการประมาณการที่

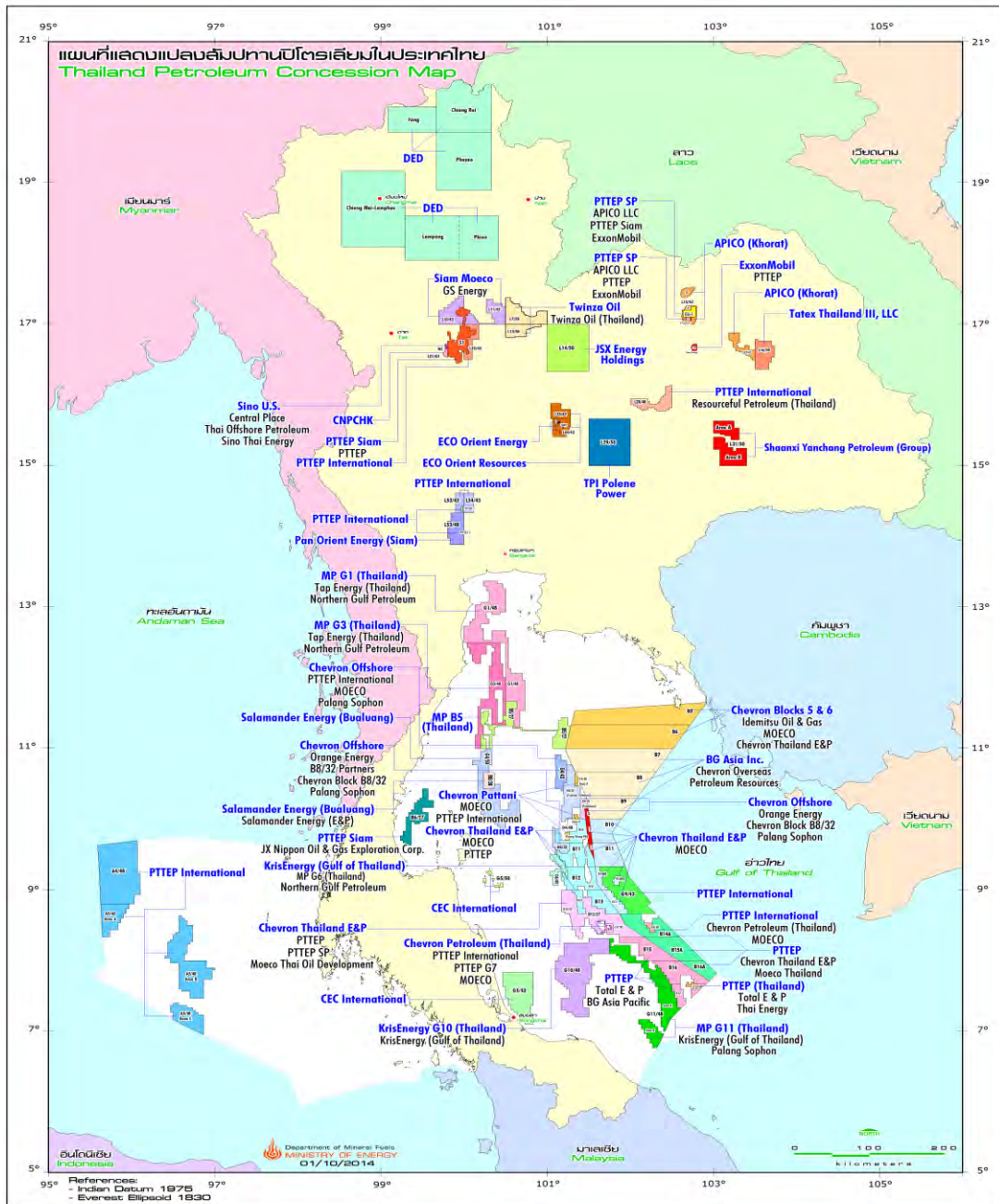
เกินความเป็นจริงไปพอสมควร เนื่องจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของไทยในปี 2556 มีมูลค่าประมาณ 12.91 ล้านล้านบาทเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, น. 8)

ประการที่ 5 ด้านการขนส่งทางทะเล โดยเป็นที่รับทราบเป็นการทั่วไปว่า เศรษฐกิจไทยมีสถานะพึ่งพิงกับการค้าระหว่างประเทศมาโดยตลอด ทั้งนี้มีการประมาณการว่า มีเรือบรรทุกสินค้าที่เข้า-ออก บริเวณอ่าวไทย ประมาณ 15,000 ลำต่อปี ทั้งนี้การส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ มีมูลค่าประมาณร้อยละ 53 (6.92 ล้านล้านบาท) และการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ มีมูลค่าประมาณร้อยละ 52 (6.71 ล้านล้านบาท) ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของปี 2556 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, น. 66) และเมื่อตรวจสอบรายละเอียดจะพบข้อมูลที่สำคัญ คือ ในปี 2557 การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของไทยจะอาศัยการขนส่งทางน้ำหรือทางทะเลเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 88.8 ของการขนส่งระหว่างประเทศทั้งหมด (บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด, 2558) ทั้งนี้ ข้อมูลจากเอกสารกองทัพเรือ (2558, น. 3) อ้างว่า การขนส่งทางทะเลของไทยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 95 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต่างกับบริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทยฯ เพียงเล็กน้อย ดังนั้น การมีเรือดำน้ำของกองทัพเรือไทยจึงอาจสนับสนุนการขนส่งทางเรือระหว่างประเทศของไทย โดยเฉพาะในยามสงครามหรือการป้องกันภัยจากโจรสลัด/การก่อการร้ายทางทะเล และด้วยเหตุที่ความกว้างของอ่าวไทย ประมาณ 200 ไมล์ทะเลหรือประมาณ 370 กิโลเมตรเท่านั้น หากมีกรณีพิพาทกับต่างประเทศ อาจทำให้เส้นทางการเดินทางออกจากอ่าวไทยถูกปิดกั้น และสร้างความเสียหายต่อไทยอย่างใหญ่หลวง ทั้งนี้ ไทยเคยมีประสบการณ์ที่อ่าวไทยถูกปิดมาแล้วในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ประการที่ 6 ด้านพลังงาน เนื่องจากพื้นที่สำรวจหรือขุดเจาะพลังงานปิโตรเลียมของไทยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ทางทะเล โดยคำนวณจากจำนวนปิโตรเลียมที่ผลิตได้ ทั้งนี้ ประมาณการปริมาณปิโตรเลียมสำรองของไทยในปี 2557 จากกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ (2558, น. 61) พบว่า มีปริมาณประมาณ 4,550 ล้านบาร์เรล เทียบเท่าน้ำมันดิบ แต่ที่อยู่ในพื้นที่อ่าวไทยมีประมาณร้อยละ 96 โดยในส่วนที่อยู่ในพื้นที่บนบกมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนที่อยู่ในทะเล ดังนั้น เพื่อการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน สำหรับการขุดเจาะสำรวจหรือการนำปิโตรเลียมขึ้นมาใช้ จึงมีความจำเป็นของการสร้างแสนยานุภาพทางทะเลของกองทัพเรือไทย สำหรับคุ้มครองการสำรวจหรือการนำปิโตรเลียมมาใช้

ประการที่ 7 ด้านอื่น ๆ เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การระงับเหตุอุบัติภัยทางทะเล หรือการปราบปรามโจรสลัด เป็นต้น

แม้จะมีอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงและเหตุผลอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการมีเรือดำน้ำ แต่ก็มี การโต้แย้งถึงงบประมาณที่ใช้ซึ่งมีระดับสูงและความตื่นของอ่าวไทยที่ไม่อาจใช้เรือดำน้ำในการปฏิบัติการได้ ซึ่งกองทัพเรือก็ชี้แจงว่า เรือดำน้ำของต่างชาติที่เข้ามาปฏิบัติการในอ่าวไทยในสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเรือที่มีระวางขับน้ำเหนือน้ำประมาณ 1,500 ตัน ทั้งสิ้น จึงไม่เป็นความจริงที่เรือดำน้ำขนาดใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติการได้ในอ่าวไทย (กองทัพเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ, ม.ป.ป. ก) นอกจากนั้นกองทัพเรือ (2558, น. 5) ยืนยันว่า สภาพความลึกของอ่าวไทยที่ค่าเฉลี่ยประมาณ 50 เมตร สำหรับระดับความลึกที่สุด คือ 85 เมตร และความใสของน้ำที่สามารถเห็นได้ลึกที่สุดไม่เกิน 16 เมตร ฉะนั้น สภาพทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการของเรือดำน้ำในปัจจุบัน และเมื่อเรือดำน้ำปฏิบัติการดำน้ำลึกมากกว่า 20 เมตร ก็ไม่สามารถมองเห็นจากเครื่องบินได้

แผนที่แสดงแปลงสัมปทานปิโตรเลียมในประเทศไทย
 ภาพจาก <http://www.dmf.go.th/index.php?act=service&sec=map>.

3. สถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความขัดแย้งอันเกิดจากแนวคิดทางลัทธิการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนสภาพไปตามสถานการณ์สากล แต่ความขัดแย้งในอุดมการณ์ชาตินิยมเพื่อการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนและผลประโยชน์จากการครอบครองทรัพยากรจากดินแดนภายใต้อำนาจอธิปไตยยังคงดำรงอยู่และเกิดเหตุประทุรุนแรงขึ้นในบางช่วงเวลา ทั้งนี้สันนิษฐานได้ว่า ในการจัดทำแผนที่ของประเทศเจ้าอาณานิคมคือ อังกฤษและฝรั่งเศส สำหรับช่วงเวลาการยึดครองประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่าง

คริสต์ศตวรรษที่ 19–20 ปรากฏความไม่ชัดเจนถึงพิกัดของแผนที่เนื่องจากข้อจำกัดของเทคนิคการทำแผนที่ในสมัยโบราณ รวมทั้งไม่มีการปักปันเขตแดน (demarcation) อันเป็นที่ยอมรับของประเทศที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับประเทศไทยในขณะนั้นมีอำนาจต่อรองกับประเทศเจ้าอาณานิคมค่อนข้างน้อย จึงเป็นผลให้การจัดทำแผนที่ดังกล่าวที่เป็นเอกสารประกอบสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศในด้านการแบ่งเขตแดนมีความไม่ชัดเจนและไม่เป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้เกิดกรณีพิพาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ หรือประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมด้วยกันเองมีข้อโต้แย้งในเขตแดนหลายกรณี ยิ่งไปกว่านั้นการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ซึ่งหมายถึงน่านน้ำส่วนที่ต่อออกไปจากทะเลอาณาเขตโดยนับจากแนวหลักหรือเส้นฐานออกไปเป็นระยะ 200 ไมล์ทะเลหรือประมาณ 370 กิโลเมตร โดยการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน เพื่อตอบสนองความต้องการของรัฐในทางเศรษฐกิจ เช่น การแสวงหาทรัพยากรทางทะเล การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ทั้งนี้ รัฐที่อ้างอำนาจอธิปไตยสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ส่วนรัฐอื่น ๆ ที่มีใช้ผู้มีอำนาจอธิปไตยเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะมีสิทธิในการเดินเรือและการบินผ่านเขตนี้ ทั้งนี้ การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะดังกล่าวเป็นผลให้มีพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกรณีพิพาทที่สำคัญของการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนหมู่เกาะต่าง ๆ ในเขตทะเลจีนใต้ที่มีความไม่ชัดเจนตั้งแต่ก่อนปี 2525 ที่ปัญหาก็ยังทวีความเข้มข้นจากสาเหตุส่วนหนึ่งอันมาจากการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะในภายหลัง สำหรับประเด็นข้อพิพาทของพรมแดนทางบกและทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และที่เกี่ยวข้องกับประเทศอื่นนอกภูมิภาค (ฐากร จุลินทร, 2556, น. 1-26)

แผนที่หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่มีกรณีพิพาทการอ้างสิทธิอธิปไตย

ภาพจาก <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-33406609>

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม คือ กรณีข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และเกาะอื่น ๆ ในบริเวณทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิก โดยหมู่เกาะเหล่านี้มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์และการเมือง เพราะมีการอ้างสิทธิการเป็นเจ้าของเหนือดินแดนและการอ้างสิทธิในน่านน้ำใกล้เคียง และย่อมรวมถึงทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอันมหาศาลใต้ท้องทะเลอีกด้วย โดยที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ บรูไน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย รวมทั้งกลุ่มประเทศนอกอาเซียน ได้แก่ จีนและไต้หวันต่างก็อ้างอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนดังกล่าวด้วยซึ่งจีนอ้างอำนาจอธิปไตยจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคโบราณ โดยปัญหาส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากหลายประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์หรือมาเลเซีย เป็นต้น ได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามกฎหมายระหว่างประเทศและอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ทำให้มีการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือน่านน้ำส่วนที่ต่อออกไปจากทะเลอาณาเขตโดยนับจากแนวหลักหรือเส้นฐานออกไปเป็นระยะ 200 ไมล์ทะเล ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่า พื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรด้านพลังงานอยู่จำนวนมาก และเป็นแหล่งสำคัญของการประมงโลก อีกทั้งบริเวณดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเลที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก แม้ว่ากลุ่มประเทศอาเซียนและจีนพยายามผ่อนคลายบรรยากาศความตึงเครียด โดยในปี 2545 ได้มีการลงนามของกลุ่มประเทศอาเซียนและจีน สำหรับการออกแถลงการณ์ระเบียบวิธีปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China) แต่ก็ยังเกิดบรรยากาศความตึงเครียดที่เผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงโดยเฉพาะการเผชิญหน้ากับจีนเกิดขึ้นในหลายเหตุการณ์ เช่น ระหว่างปี 2550-2552 จีนได้กดดันให้บริษัทสำรวจทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติซึ่งมีสัญญาเกี่ยวกับเวียดนามละทิ้งการสำรวจ หรือในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 เรือรบของจีนได้ดำเนินการยิงกระสุนโจมตีเรือประมงของฟิลิปปินส์ จำนวน 3 ลำ ใกล้กับเกาะพาลาวัน (Palawan) และเหตุการณ์ที่สร้างบรรยากาศความตึงเครียดมากที่สุดครั้งหนึ่งคือ เหตุการณ์เมื่อปี 2555 ที่เรือรบฟิลิปปินส์ได้พยายามควบคุมเรือประมงจีน แต่ได้รับการขัดขวางจากเรือรบจีน จึงทำให้การเผชิญหน้าระหว่างกองเรือรบของทั้ง 2 ประเทศและผลที่ตามมาคือ ความตึงเครียดพร้อมทั้งสภาพความร้ายฉานในความสัมพันธ์ระหว่างจีนและฟิลิปปินส์ ทั้งไม่มีแนวโน้มของการยุติกรณีพิพาทในบริเวณทะเลจีนใต้ว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะใด

นอกจากนี้ตัวอย่างข้อพิพาทจากความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาในกรณีปราสาทพระวิหารที่เป็นพื้นที่ติดต่อกันระหว่างไทยด้านจังหวัดศรีสะเกษกับกัมพูชา ในปี 2554 เนื่องจากมีการใช้กำลังโจมตีทางทหารอย่างรุนแรงระหว่าง 2 ประเทศ ซึ่งแม้ว่าในปี 2556 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีคำพิพากษาในเรื่องนี้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชายังไม่มีข้อยุติเป็นที่สิ้นสุดแต่อย่างใด เพราะยังมีกรณีพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลบริเวณ อ่าวไทยระหว่างไทยกับกัมพูชาเนื่องจากการอ้างสิทธิของไทยและกัมพูชาในเขตไหล่ทวีปที่ทับซ้อนกันอีก

4. ความเป็นไปได้ของการได้มาซึ่งเรือดำน้ำจะนำไปสู่ความตึงเครียดในภูมิภาค

ฐากร จุลินทร (2556, น. 1-26) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ว่า บรรยากาศความตึงเครียดและบรรยากาศความไว้วางใจซึ่งกันและกันของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจประเมินได้ส่วนหนึ่งจากวงเงินงบประมาณทางทหาร โดยในช่วงเวลาปี 2548-2553 อัตราส่วนงบประมาณทางทหารเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนของงบประมาณรัฐบาลของกลุ่มประเทศอาเซียนในภาพรวมมีแนวโน้มที่ลดลงมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนดังกล่าวยังเกินกว่าร้อยละ 10 ของงบประมาณรัฐบาล ทั้งนี้มีความเป็นไปได้คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงมากขึ้น ในขณะที่งบประมาณทางทหารไม่ได้มีอัตราการเพิ่มในสัดส่วนที่สมมาตรกันแต่อย่างใด

ตารางที่ 1 สัดส่วนงบประมาณทางทหาร/งบประมาณรัฐบาลและสัดส่วนงบประมาณทางทหาร
/ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียนในปี 2557 (ยกเว้นลาว)

ลำดับและชื่อประเทศ	สัดส่วนงบประมาณทางทหาร /งบประมาณรัฐบาล (ร้อยละ)	สัดส่วนงบประมาณทางทหาร /ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
1. บรูไน	9.3	3.1
2. กัมพูชา	8	1.6
3. อินโดนีเซีย	4.1	0.8
4. มาเลเซีย	5.4	1.5
5. เมียนมา	13	4.3
6. ฟิลิปปินส์	6	1.1
7. สิงคโปร์	18.3	3.3
8. ไทย	6.6	1.5
9. เวียดนาม	8.3	2.2

ที่มา Abuza (2015)

เมื่อพิจารณาภาพรวมการใช้งบประมาณทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของกลุ่มอาเซียนในปี 2557 โดยประเมินจากเกณฑ์อัตราส่วนงบประมาณทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉลี่ยมีค่าอยู่ที่ร้อยละ 2 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา (Blanchard and Shen, 2015, p. 55) จึงพบว่าประเทศในกลุ่มอาเซียน (ยกเว้นลาว) ที่มีอัตราส่วนงบประมาณทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าร้อยละ 2 มีจำนวน 4 ประเทศ คือ บรูไน เมียนมา สิงคโปร์ และเวียดนาม ส่วนอีก 5 ประเทศอันประกอบด้วยกัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 2 สำหรับเงื่อนไขในการกำหนดงบประมาณทางทหารที่แตกต่างกันโดยประเทศที่มีการปกครองในรูปแบบอำนาจนิยมอาทิ เมียนมา หรือเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่สถาบันทหารมีบทบาทต่อการบริหารประเทศ จึงมีผลให้สัดส่วนงบประมาณทางทหารต่องบประมาณของรัฐโดยรวมอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เช่น เวียดนามมีเรือดำน้ำรุ่น Kilo class จากรัสเซีย จำนวน 4 ลำ (ตารางที่ 2)

ประเทศสิงคโปร์เป็นกรณีที่น่าสนใจอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นประเทศขนาดเล็กที่มีพื้นที่ใหญ่กว่าจังหวัดนนทบุรีเพียงเล็กน้อย รวมทั้งไม่มีเขตแดนทางบกหรือพื้นที่ทางทะเลภายใต้อำนาจอธิปไตยที่มีพื้นที่กว้างขวางมากนัก แต่มีการจัดสรรงบประมาณทางทหารประกอบกับการสะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยและมีราคาแพงจำนวนมาก จึงมีการวิเคราะห์ว่า สิงคโปร์มีฐานความคิดด้านความมั่นคงด้วยการกำหนดให้รายจ่ายด้านงบประมาณป้องกันประเทศเป็นการลงทุนเพื่อเป็นค่าประกันความมั่นคง ซึ่งความมั่นคงดังกล่าวจะนำมาสู่ความสงบสุข ความปลอดภัยตลอดจนความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งมีความเป็นไปได้ว่า สิงคโปร์มีระดับความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านค่อนข้างต่ำ จึงมีความจำเป็นต่อการเสริมสร้าง

แสนยานุภาพทางทหารด้วยการมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยและราคาแพง ทั้งนี้ สิงคโปร์มีเรือดำน้ำรุ่น Archer class และ Challenger class จากสวีเดน จำนวน 6 ลำ (ตารางที่ 2)

การเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทหารของประเทศใดอันเป็นการเพิ่มเติมจากเดิม มีแนวโน้มที่จะกระตุ้นให้ประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศที่มีข้อพิพาทที่มีความจำเป็นต้องเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทหารตามไปด้วย เช่น ถ้าประเทศใดกำหนดให้มีเรือดำน้ำในประจำการแล้ว ก็น่าจะมีผลให้ประเทศอื่นต้องจัดสรรงบประมาณทางทหารเพื่อมีเรือดำน้ำไว้ในประจำการเช่นเดียวกันหรือการปรับรูปแบบของยุทธการต่อต้านเรือดำน้ำ (Anti Submarine Warfare) ด้วยการจัดให้มีเครื่องบินต่อสู้เรือดำน้ำหรืออุปกรณ์ตรวจจับเรือดำน้ำ เป็นต้น โดยทัศนะของประเทศผู้รักษาเขตอำนาจอธิปไตยอาจจะพิจารณาได้ว่า เรือดำน้ำเป็นเครื่องมือทางทหารที่คุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเรื่องการขนส่ง การประมง หรือการแสวงหาทรัพยากรด้านพลังงาน แต่ในทางตรงกันข้ามประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องอาจจะพิจารณาได้ว่า การเพิ่มแสนยานุภาพทางทหารดังกล่าวเป็นการคุกคามต่อประเทศอื่น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามิติความมั่นคงทหารแบบบูรณาการทั้งมิติภาคพื้นดิน ภาคพื้นผิวน้ำ และภาคอากาศ จะพบว่า การสร้างความเข้มแข็งด้านแสนยานุภาพทางอากาศของกองทัพจะทำให้มีความได้เปรียบสำหรับการสงครามภาคพื้นดินและภาคพื้นผิวน้ำ ในทิศทางเดียวกันหากมีแสนยานุภาพใต้น้ำแล้วย่อมทำให้มีความได้เปรียบสำหรับการสงครามภาคพื้นผิวน้ำ และไปมีผลต่อเนื่องถึงการสงครามภาคพื้นดินด้วย

ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้สำหรับสิ่งที่ตามมาคือ การจัดหาอุปกรณ์ต่อต้านเรือดำน้ำเพิ่มเติมไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ตรวจจับความเคลื่อนไหวของเรือดำน้ำ ระเบิดน้ำลึก อากาศยานต่อต้านเรือดำน้ำ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นภาระด้านงบประมาณทางทหารของแต่ละประเทศ อีกทั้งเสมือนเป็นการส่งสัญญาณไปที่ประเทศที่มีเรือดำน้ำว่า การมีเรือดำน้ำไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับการสงครามทางทะเล ทั้งนี้ มีการเตรียมการรับต่อสถานการณ์ด้วยการจัดหาเรือดำน้ำหรืออุปกรณ์ต่อต้านเรือดำน้ำเพื่อการสงครามแล้ว

ปัญหากรณีพิพาทบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และเกาะอื่น ๆ ในบริเวณทะเลจีนใต้ หรือข้อพิพาทเกี่ยวกับพรมแดนระหว่างประเทศ ยังมีบรรยากาศที่คุกรุ่นและไม่เป็นผลดีต่อบรรยากาศความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในระยะหลังกลายเป็นว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีความเกี่ยวข้อง คือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย รวมทั้งบรูไน เป็นพันธมิตรร่วมกันโดยปริยายในการต่อต้านจีนเกี่ยวกับปัญหาอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อตรวจสอบแล้วว่า ประเทศต่าง ๆ มีแนวทางจัดหาเรือดำน้ำ เช่น ฟิลิปปินส์กำลังจะจัดซื้อเรือดำน้ำเป็นครั้งแรก ส่วนอินโดนีเซียกำหนดให้มีเรือดำน้ำจำนวน 12 ลำ ภายในปี 2563 ทั้งนี้ สิงคโปร์ได้สั่งเรือดำน้ำเพิ่มเติมอีก 2 ลำ ซึ่งจะเข้าประจำการในปี 2563 ขณะที่เวียดนามกำลังจะมีเรือดำน้ำครบ 6 ลำตามที่มีพันธะข้อตกลงการซื้อกับรัสเซีย ด้านเมียนมาได้มีการเจรจากับรัสเซียเพื่อซื้อเรือดำน้ำ จำนวน 2 ลำพร้อมเตรียมการส่งเจ้าหน้าที่กองทัพเรือไปรับการฝึกการปฏิบัติในเรือดำน้ำที่ปากีสถาน สำหรับไทยได้จัดตั้งกองเรือดำน้ำในสังกัดกองเรือยุทธการ กองทัพเรือ และมีแผนซื้อเรือดำน้ำจากจีน จำนวน 3 ลำ (Thayer, 2014) แม้ว่าไทยจะไม่ได้มีส่วนเข้าไปพัวพันกรณีพิพาทหมู่เกาะสแปรตลีย์หรือเกาะอื่น ๆ ในทะเลจีนใต้ก็ตามที แต่ข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชายังไม่มีข้อยุติเป็นที่สิ้นสุด การมีเรือดำน้ำของไทยจึงอาจสร้างสร้างความหวาดระแวงให้แก่ฝ่ายกัมพูชาได้

ตารางที่ 2 ข้อมูลเรือดำน้ำของกลุ่มประเทศอาเซียน

ลำดับและรายชื่อประเทศ	จำนวนเรือดำน้ำในปัจจุบัน (ลำ)	แผนการเพิ่มจำนวนเรือดำน้ำในอนาคต (ลำ)	รุ่นและประเทศที่ผลิต
1. อินโดนีเซีย	2	10	Type 209 จากเยอรมนี (เฉพาะเรือดำน้ำที่มีอยู่แล้ว) และมีแผนการซื้อจากเกาหลีใต้
2. มาเลเซีย	2	-	Scorpene-class จากฝรั่งเศส และสเปน
3. สิงคโปร์	6	2	Archer class และ Challenger class จากสวีเดน (เฉพาะเรือดำน้ำที่มีอยู่แล้ว)
4. เวียดนาม	4	2	Kilo class จากรัสเซีย (เฉพาะเรือดำน้ำที่มีอยู่แล้ว)
5. เมียนมา	-	2	รัสเซีย
6. ฟิลิปปินส์	-	-	-
7. ไทย	-	3	S-26T จากจีน

- ที่มา
1. Thayer (2014)
  2. Globalfirepower (2015)
  3. กองทัพเรือ, กองประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกองทัพเรือ (2558, น. 2)

อย่างไรก็ตาม ไทยเป็นประเทศแรกในกลุ่มอาเซียนที่มีเรือดำน้ำเมื่อปี 2481 ต่อมา ในช่วงปี 2502 อินโดนีเซียจึงเริ่มมีเรือดำน้ำรุ่น Whiskey-class ที่ได้รับจากรัสเซีย (Pramono, n.d.) หลังจากนั้น สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ได้ทยอยจัดหาเรือดำน้ำตามลำดับ จากข้อเท็จจริงจึงอาจกล่าวได้ว่า การมีเรือดำน้ำเปรียบเสมือนปฏิกิริยาลูกโซ่ (Chain Reaction) ที่ประเทศใดมีเรือดำน้ำอันเป็นยุทธโศปกรณ์ที่มีสมรรถภาพทางทหาร จะกระตุ้นให้ประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศที่เป็นคู่กรณีพิพาท ต้องจัดหาเรือดำน้ำที่มีสมรรถภาพใกล้เคียงมาไว้ในประจำการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power Theory) หรือแนวคิดยุทธศาสตร์การป้องปราม (Deterrence Strategy) สำหรับการเสริมสร้างขีดความสามารถทหารให้ทัดเทียมหรือสูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค อันจะเป็นการเตือนหรือส่งสัญญาณให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับความรู้ถึงศักยภาพทางทหาร หรืออาจกล่าวได้คือ เป็นการป้องกันมิให้ประเทศใดคุกคามทางทหารต่อประเทศของตน และอาจเป็นการหลีกเลี่ยงสภาวะสงครามได้ เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่ประเทศอันมีศักยภาพทางทหารในระดับใกล้เคียงกันจะหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งระดับประเทศระหว่างกัน

5. บทสรุปและข้อสังเกต

ไทยเป็นประเทศแรกของกลุ่มอาเซียนที่มีเรือดำน้ำซึ่งได้มีการปลดระวางประจำการแล้ว ในขณะที่เดียวกันชาติต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนได้แก่ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม ต่างก็บรรจุเรือดำน้ำไว้ในประจำการแล้ว ทั้งนี้ ท่ามกลางความตึงเครียดของกรณีพิพาทในพื้นที่ทะเลจีนใต้หรือข้อขัดแย้งจากกรณีเส้นแบ่งเขตแดนหรืออำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ทับซ้อนที่ยังไม่มีข้อยุติในกรณีต่าง ๆ ทำให้มีการอ้างเหตุผลเพื่อความมั่นคงสำหรับการมีเรือดำน้ำไว้ในประจำการ แต่การมีเรือดำน้ำดังกล่าวอาจสร้างบรรยากาศแข่งขันการสะสมอาวุธ โดยที่สถานะของประเทศผู้รักษาเขตอำนาจอธิปไตยอาจจะพิจารณาได้ว่า เรือดำน้ำเป็นเครื่องมือทางทหารที่คุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเรื่องการขนส่ง การประมง หรือการแสวงหาทรัพยากรด้านพลังงาน แต่ในทางตรงกันข้ามประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องอาจจะพิจารณาได้ว่า การเพิ่มแสนยานุภาพทางทหารดังกล่าวเป็นการคุกคามต่อประเทศอื่นได้ ดังนั้นการมีเรือดำน้ำสามารถตีความได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 ประเทศที่มีศักยภาพทางทหารใกล้เคียงกัน จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างประเทศและไม้อาจคุกคามประเทศที่มีความสมดุลทางทหารใกล้เคียงกัน ตามนัยทฤษฎีดุลอำนาจ (Balance of Power Theory) ส่วนลักษณะที่ 2 การที่ประเทศใดมียุทธโศปกรณ์ทางทหารที่ทันสมัยอาจเป็นการสร้างการยับยั้ง ความตึงเครียดหรือการเผชิญหน้าทางทหารได้

ผลการศึกษาระณีปรากฏการณ์การจัดหาเรือดำน้ำของกลุ่มอาเซียน ทำให้มีข้อสังเกตที่สำคัญ 3 ประการคือ

ประการที่ 1 การมีเรือดำน้ำไว้ในประจำการของกองทัพของกลุ่มอาเซียน จะยังประโยชน์ให้แก่ประเทศผู้ค้าอาวุธที่ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ เยอรมนี ฝรั่งเศส สวีเดน โดยประเทศที่เป็นผู้ซื้อเรือดำน้ำยังต้องมีภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่เป็นภาระผูกพันในอนาคต ทั้งในส่วนของ การฝึกอบรม การบำรุงรักษา การจัดซื้ออะไหล่ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ต่อเนื่อง

ประการที่ 2 การซื้อเรือดำน้ำจากประเทศมหาอำนาจ เป็นการส่งสัญญาณหรือการแสดงออกถึงนโยบายการต่างประเทศถึงสภาวะที่พึ่งพิงกับประเทศมหาอำนาจ อาทิ การซื้อเรือดำน้ำของเวียดนามจากรัสเซีย ซึ่งเป็นการแสดงออกความเป็นพันธมิตรทางทหารที่แนบแน่นของทั้ง 2 ประเทศ ในกรณีเดียวกันที่ไทยมีแผนการสั่งซื้อเรือดำน้ำจากจีน ก็อาจทำให้ถูกวิเคราะห์ได้ว่า ไทยมีท่าทีต่อการรับความอุปถัมภ์ที่พึ่งพิงทางทหารจากจีน

ประการที่ 3 แม้ว่ามีการอบเวลาการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 แต่บรรยากาศการแข่งขันการเสริมสร้างแสนยานุภาพด้วยการมีเรือดำน้ำในลักษณะนี้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความไม่วางใจซึ่งกันของกลุ่มอาเซียนด้วยกันเอง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ. (2558). รายงานประจำปี 2557. กรุงเทพฯ: กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ.

กองทัพเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ. (ม.ป.ป. ก). เรือดำน้ำกับกองทัพเรือไทย. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2558 จาก http://www.navedu.navy.mi.th/submarine_web/401_Sub_navy.htm.

- กองทัพเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ. (ม.ป.ป. ข). **เหตุผลและความจำเป็นในการจัดหาเรือดำน้ำของกองทัพเรือ**. สืบค้น 23 กรกฎาคม 2558 จาก http://www.navedu.navy.mi.th/submarine_web /101_reason.htm.
- กองทัพเรือ, กองประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกองทัพเรือ. (2558). **โครงการจัดหาเรือดำน้ำของกองทัพเรือ**. สืบค้น 3 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.thaiarmedforce.com>.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (ม.ป.ป.). **น่านน้ำไทย**. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.kanchanapisek.or.th /kp6/sub/book /book.php?book=32&chap=5&page=t32-5-infodetail07.html>.
- จุมพล บัวทรัพย์, นาวาเอก. (2539). **การจัดหาเรือดำน้ำเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ฐากร จุลินทร. (2556). **รวมบทความเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2555**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. (2558). **ขนส่งทางน้ำ 57 ยังคงเติบโตจากภาคการส่งออกฟื้นตัวและการค้าชายแดนคึกคัก (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 2488)**. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.kasikomresearch.com/TH/K-EconAnalysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=32578>.
- ศิริพงษ์ บุญราศี. (2547). **เรือดำน้ำแห่งราชนาวิสยาม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภกร บูรณดิลก, พลเรือเอก. (2558). “หากจะมีเรือดำน้ำใช้.” **นาวิกศาสตร์**. 98, 1 (มกราคม): 8–17.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, โครงการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล. (ม.ป.ป.). **อาณาเขตทางทะเล**. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.mrpolicy.trf.or.th/tabid/59/Default.aspx>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2539). **เรือดำน้ำ : การขยายสมุททานุภาพในเอเชีย-แปซิฟิก**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สุรินทร์ ทองเจริญ, พลเรือตรี. (2530). **สมุททานุภาพกับความมั่นคงแห่งชาติ**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ภาษาอังกฤษ**
- Abuza, Zachary. (2015). **Analyzing Southeast Asia’s Military Expenditures**. Retrieved 15 July 2015 from <http://www.cogitasia.com/analyzing-southeast-asias-military-expenditures/>.

- Blanchard, Jean-Mare F. and Simon Shen. (2015). **Conflict and Cooperation in Sino-US Relations: Change and Continuity, Causes and Cures.** New York: Routledge.
- Chang Felix K.. (2015). **Comparative Southeast Asian Military Modernization-3.** Retrieved 9 July 2015 from <http://www.theasanforum.org/comparative-southeast-asian-military-modernization-3/>.
- Cordesman, Anthony H. and Robert Hammond. (2011). **THE MILITARY BALANCE IN ASIA: 1990-2011.** Retrieved 15 July 2015 from http://www.csis.org/files/publication/110516_South_Asia-AsiaMilitaryBalance2011.pdf.
- Globalfirepower. (2015). **Total Submarine Strength by Country.** Retrieved 15 July 2015 from <http://www.globalfirepower.com/navy-submarines.asp>.
- Pramono, Agung . (n.d.). **THE HISTORY OF THE INDONESIAN SUBMARINE SQUADRON.** Retrieved 22 July 2015 from http://www.PUBLIC.NAVY.MIL/SUBFOR/UNDERSEAWARFAREMagazine/ISSUES/ARCHIVES/ISSUE_50/INDONESIANSUBSQUADRON.HTML.
- Thayer, Carl. (2014). **Southeast Asian States Deploy Conventional Submarines.** Retrieved 22 July 2015 from <http://www.thediplomat.com/2014/01/southeast-asian-states-deploy-conventional-submarines/>.

ภาพอ้างอิง

- แผนที่แสดงแปลงสัมปทานปิโตรเลียมในประเทศไทย. (2557). สืบค้น 5 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.dmf.go.th/index.php?act=service&sec=map>.
- แผนที่หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ที่มีกรณีพิพาทการอ้างสิทธิอธิปไตย. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 สิงหาคม จาก <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-33406609>.
- พื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของไทย. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 สิงหาคม 2558 จาก http://www.quality-thailand.com/images/map_Rayong.gif.
- เรือดำน้ำรุ่น Yuan Class S-26T ซึ่งอยู่ในแผนการที่ไทยอาจจะซื้อจากจีน. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.wantchinatimes.com/news-subclass-cnt.aspx?id=20150115000149&cid=1101>.
- เรือหลวงมัจฉาณุซึ่งเป็นเรือดำน้ำ จำนวน 1 ใน 4 ลำของกองทัพเรือไทย. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 สิงหาคม 2558 จาก <http://www.thaifighterclub.org/webboard>.

การออกกำลังกายกับการรักษาโรคมะเร็ง

เรียบเรียงโดย...นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ออกกำลังกาย

ภาพจาก www.health2click.com

ผลดีของการออกกำลังกายต่อผู้ป่วยโรคมะเร็งนอกเหนือจากการรักษา ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยคือผลต่อระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย โดยพบว่า การออกกำลังกายที่มีความหนักระดับปานกลางมีผลทำให้เกิดการอักเสบและการติดเชื้อลดลงทั้งในคนปกติและในผู้ป่วยโรคมะเร็งหลังการผ่าตัด แต่มีข้อสังเกตคือ การออกกำลังกายที่หนักเกินไปอาจมีผลกับการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันได้ ดังนั้น ลักษณะโปรแกรมการออกกำลังกายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากการสืบค้นข้อมูลการวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศจนถึงปัจจุบันพบว่า ยังไม่มีข้อบ่งชี้เฉพาะเจาะจงที่สามารถสรุปเกี่ยวกับวิธีการ ตลอดจน ความถี่ ระยะเวลา และความหนักของการออกกำลังกายที่ดีที่สุดสำหรับป้องกัน ส่งเสริม การรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยจากโรคมะเร็งเฉพาะอย่าง และในปัจจุบันนี้ยังไม่มีการศึกษาใดที่แสดงการเปรียบเทียบและชี้ให้เห็นว่าการออกกำลังกายแบบใดเหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งประเภทใดหรือเหมาะสมสำหรับระยะใดของโรคมะเร็ง หรือเหมาะสำหรับปฏิบัติในระหว่างการรักษาวิธีใด การศึกษาวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผลการออกกำลังกายรูปแบบเดียวในกลุ่มผู้ป่วยมะเร็งประเภทเดียว เนื่องจากมีข้อจำกัดของการวิจัยหลายประการ อาทิเช่น จำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัย ระยะเวลาการวิจัย การดำเนินของโรคที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล เป็นต้น ดังนั้น บทความนี้จึงได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาเหล่านี้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งแบบเป็นหลักการโดยทั่วไปคือ การออกกำลังกายที่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็งมี 3 ลักษณะตามวัตถุประสงค์และภาวะของผู้ออกกำลังกาย โดยแต่ละลักษณะมีรูปแบบการออกกำลังกาย ระยะเวลาและความหนักที่ใช้ในการออกกำลังกายที่แตกต่างกันไป การออกกำลังกายสำหรับบุคคลทั่วไปเพื่อ

ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการเป็นโรคมะเร็ง ใช้แนวทางเดียวกับการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ โดยทั่วไป ซึ่งมีหลักการคือ คนทั่วไปทุกคนควรมีการออกกำลังกายในระดับปานกลาง เช่น การเดินเร็ว ๆ อย่างน้อยวันละ 30 นาทีหรือมากกว่าเกือบทุกวันในแต่ละสัปดาห์

อย่างไรก็ตาม ยังมีรายละเอียดที่ควรให้ความสนใจเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเพื่อป้องกันการเป็นโรคมะเร็งแต่ละชนิด โดยเฉพาะมะเร็งเต้านม มะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งเม็ดโลหิตขาว และมะเร็งปอด กล่าวคือ รายงานการศึกษาย้อนหลังที่ติดตามผู้หญิงที่เข้าร่วมการวิจัยจำนวน 25,624 คน อายุระหว่าง 20-54 ปีเป็นเวลาประมาณ 13 ปีพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างระดับของกิจกรรมทางกายหรือการเคลื่อนไหวออกแรง/ออกกำลังกายกับอัตราเสี่ยงของการเป็นมะเร็งเต้านม และพบว่าอัตราเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งต่ำในกลุ่มผู้หญิงที่เริ่มออกกำลังกายตั้งแต่อายุต่ำกว่า 45 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงก่อนถึงวัยหมดประจำเดือน และมีดัชนีมวลกายต่ำกว่า 22.8 ซึ่งออกกำลังกายอย่างน้อย 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการออกกำลังกายกับการลดอัตราเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งเต้านม และการศึกษาประชากรชายจำนวน 53,242 คน ช่วงอายุ 19-50 ปีพบว่า มีผู้ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคมะเร็งต่อมลูกหมาก 220 ราย และโรคมะเร็งอวัยวะ 47 ราย ในระยะเวลาที่ติดตามศึกษา รวม 16.3 ปี และพบว่าผู้ที่มีการออกกำลังกายระดับปานกลางอย่างสม่ำเสมอและมีการเคลื่อนไหวโดยการเดิน ในขณะที่ประกอบอาชีพมีอัตราเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งต่อมลูกหมากน้อยกว่ากลุ่มผู้ที่ไม่มีการออกกำลังกาย และมีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับอัตราเสี่ยงของการเป็นมะเร็งต่อมลูกหมากกับการเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมทางกายระหว่าง ค.ศ. 1976-2002 จำนวน 16 เรื่อง จากทั้งหมดที่ได้มีการตีพิมพ์รวม 27 เรื่อง พบว่า ระดับของการออกกำลังกายมีผลทำให้อัตราเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งต่อมลูกหมากลดลงได้ถึงร้อยละ 10-30 ผลการศึกษาอัตราเสี่ยงของมะเร็งปอดในกลุ่มผู้ชายจำนวน 53,242 คน ช่วงอายุ 19-50 ปีพบว่า กลุ่มผู้ที่ออกกำลังกายในระดับเทียบเท่ากับการเดินหรือขี่จักรยานเป็นเวลาสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมงขึ้นไป มีอัตราการเป็นมะเร็งปอดต่ำกว่าผู้ที่ไม่ได้ออกกำลังกาย เช่นเดียวกับที่พบว่าผู้ที่ออกกำลังกายในระดับดังกล่าวมีอัตราการเป็นมะเร็งลำไส้ใหญ่ส่วนต้นน้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาในระยะต่อมาในประชากรชาย จำนวน 70,403 คน และหญิง 80,771 คน อายุเฉลี่ย 63 ปีพบว่า ในระหว่าง ค.ศ. 1992-1999 มีผู้ได้รับการวินิจฉัยเป็นมะเร็งลำไส้ใหญ่ 940 คน มะเร็งทวารหนัก 390 คน โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางกายกับการเกิดโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ และมะเร็งทวารหนัก ซึ่งจำนวนชั่วโมงที่ออกกำลังกายที่เพิ่มขึ้นจาก 2 ชั่วโมงถึง 7 ชั่วโมงขึ้นไปมีผลต่อการลดลงของอัตราการเกิดมะเร็งลำไส้ใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อสรุปหลักการออกกำลังกายเพื่อป้องกันมะเร็งที่ได้จากงานวิจัยเหล่านี้คือ การมีกิจกรรมทางกาย หรือการเคลื่อนไหวออกแรง/ออกกำลังกายเพื่อการป้องกันการเป็นโรคมะเร็งควรปฏิบัติอย่างน้อย 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในระดับที่เทียบได้กับการเดิน หรือขี่จักรยาน โดยรักษาระดับดัชนีมวลกายให้ต่ำกว่า 22.8 และโดยเฉพาะสำหรับการป้องกันโรคมะเร็งเต้านมควรเริ่มออกกำลังกายตั้งแต่อายุต่ำกว่า 45 ปีในระยะก่อนวัยหมดประจำเดือน การป้องกันมะเร็งต่อมลูกหมากเน้นที่การเดินเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวัน ส่วนการป้องกันมะเร็งประเภทอื่น ๆ นั้นยังขาดการศึกษาวิจัยทางด้านระบาดวิทยาที่เพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าลักษณะการออกกำลังกายที่เหมาะสมเป็นเช่นไร ดังนั้น จึงควรใช้หลักการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับคนทั่วไป การออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วยที่อยู่ระหว่างการรักษาโรคมะเร็งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยสามารถมีการเคลื่อนไหวที่ใกล้เคียงภาวะปกติส่งเสริมการรักษาโรคมะเร็งและบรรเทาภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการรักษา โดยที่การรักษาโรคมะเร็งมีเป้าหมายในการกำจัดทำลายเซลล์มะเร็งด้วยวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย การ

ผ่าตัด การรักษาด้วยรังสี (Radiation therapy) และการรักษาด้วยยา ที่มีผลทางเคมีต่อเซลล์มะเร็ง (Chemotherapy) ซึ่งผลกระทบจากวิธีการรักษาที่หลีกเลี่ยงได้ยากคือผลที่เกิดขึ้นต่อเซลล์อื่น ๆ ของร่างกาย และผลกระทบโดยรวมต่อจิตใจของผู้ป่วยและสังคม มีรายงานการวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าการออกกำลังกายมีผลดีในการลดภาวะข้างเคียงที่เกิดจากการรักษาโรคมะเร็ง อาทิเช่น ภาวะอารมณ์แปรปรวน น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น ปัญหาการนอนไม่หลับและภาวะอ่อนล้า

ข้อสรุปจากการศึกษาวิจัยผลของการออกกำลังกายในผู้ป่วยโรคมะเร็งประเภทต่าง ๆ มีดังนี้

1. การศึกษาผลของการออกกำลังกายส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในผู้ป่วยมะเร็งเต้านม ในประเด็นของลักษณะการออกกำลังกายและผลที่เกิดขึ้น โดยรูปแบบการออกกำลังกายที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นการออกกำลังกายเพื่อระบบการไหลเวียนโลหิต (Cardiovascular exercise) โดยใช้วิธีการออกกำลังกายแบบแอโรบิกด้วยการปั่นจักรยานหรือการเดินเป็นเวลา 15-35 นาทีสัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง เป็นเวลาอย่างน้อย 6 สัปดาห์จึงพบว่ามีความแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ออกกำลังกาย

2. การออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยานอยู่กับที่สัปดาห์ละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 15 สัปดาห์ทำให้เกิดกระบวนการทำลายเซลล์ตามธรรมชาติ (Natural killer cell cytotoxic activity) เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้ป่วยมะเร็งเต้านม และเช่นเดียวกับผู้ป่วยมะเร็งกระเพาะอาหารที่พบว่ากระบวนการทำลายเซลล์ตามธรรมชาติเพิ่มขึ้นเมื่อออกกำลังกายแบบแอโรบิกเป็นเวลา 30 นาที 2 ครั้งต่อวัน สัปดาห์ละ 5 วันเป็นเวลานาน 2 สัปดาห์ การศึกษาในผู้ป่วยมะเร็งต่อมน้ำเหลืองชนิด Non-Hodgkin's lymphoma (NHL)

3. การออกกำลังกายที่เน้นการออกกำลังกายแบบแอโรบิก เพื่อกระตุ้นการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต โดยใช้เวลาในการออกกำลังกายประมาณ 20-60 นาที 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ทำให้เกิดผลดีของการออกกำลังกายหลังจากเริ่มออกกำลังกายไปแล้วอย่างน้อย 6 สัปดาห์ และการออกกำลังกายไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิกหรือการออกกำลังกายโดยใช้แรงต้านเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแล้วแต่มีผลดีต่อการลดอาการล้า และมีผลดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย ดังนั้น จึงควรแนะนำให้ผู้ป่วยมะเร็งที่อยู่ระหว่างการ รักษาได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอตามความสามารถของผู้ป่วย

ส่วนแนวทางและข้อแนะนำทั่วไปสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งคือ ควรเน้นให้ผู้ป่วยออกกำลังกายกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหว เช่น กล้ามเนื้อขา ลำตัว และแขนโดยใช้การเดินหรือปั่นจักรยานอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละอย่างน้อย 3 ครั้ง ๆ ละอย่างน้อย 20 นาทีที่ความหนักในระดับที่ผู้ป่วยสามารถทำได้และกำหนดเป้าหมายไว้ที่ประมาณร้อยละ 60-80 ของอัตราการชีพจรสูงสุด และเพิ่มความยากของการออกกำลังกายโดยเพิ่มจำนวนครั้งและระยะเวลาก่อนที่จะเพิ่มความหนักของการออกกำลังกาย

อย่างไรก็ตาม คำแนะนำโดยทั่วไปดังกล่าว เป็นคำแนะนำที่ใช้ได้กับผู้ป่วยมะเร็งหลายประเภท ขึ้นอยู่กับสภาวะของผู้ป่วย ผู้ป่วยบางรายที่มีปัญหาแทรกซ้อนที่นอกเหนือจากภาวะอ่อนล้า ควรได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกกำลังกาย เช่น นักกายภาพบำบัด นักเวชศาสตร์การกีฬา เพื่อให้คำแนะนำที่เฉพาะเจาะจงในการออกกำลังกายที่มากกว่านี้ เช่น การออกกำลังกายโดยใช้แรงต้าน สำหรับกล้ามเนื้อเฉพาะกลุ่มและวิธีการออกกำลังกายเพื่อป้องกันภาวะกระดูกบาง สำหรับผู้ป่วยมะเร็งโลหิตขาว เป็นต้น

ข้อแนะนำในการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านการรักษาโรคมะเร็ง เป็นหลักการเดียวกับการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุโดยทั่วไป เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาวิจัยในกลุ่มผู้ป่วยโดยเฉพาะ การออก

กำลังกายที่แนะนำคือให้ออกกำลังกายแบบ แอโรบิกในระดับปานกลาง กล่าวคือ ร้อยละ 55-70 ของอัตราชีพจรสูงสุด เป็นเวลา 30 นาทีทุกวัน โดยควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสนใจเช่นการเดิน ปั่นจักรยาน ว่ายน้ำ เดินรำ หรือการทำสวน เป็นต้น ทั้งนี้ ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีการกด กระแทกข้อต่อต่าง ๆ การออกกำลังกาย แบบมีแรงต้านและควรเน้นการเพิ่มจำนวนครั้งในการออกแรงมากกว่าการเพิ่มความหนักของแรงต้าน

นอกจากนั้น ผู้สูงอายุควรยืดกล้ามเนื้อแต่ละมัดนาน 10-30 วินาทีก่อนและหลังการออกกำลังกายทุกครั้งเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นของร่างกาย และควรมีการฝึกการทรงตัวร่วมกับโปรแกรมการออกกำลังกายตามตารางแสดงข้อแนะนำทั่วไปในการออกกำลังกายโดยใช้แรงต้านสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งในระยะฟื้นฟู และควรออกกำลังกายโดยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ร่วมกับการใช้แรงต้านเพื่อเพิ่มความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ ตลอดจนความยืดหยุ่นของข้อต่อและกล้ามเนื้อลำตัว ขา และแขน ความถี่ 3 ครั้งต่อสัปดาห์และควรจัดลำดับให้มีวันออกกำลังกายและวันพักสลับกันเพื่อให้กล้ามเนื้อได้ พักและฟื้นตัว ความหนัก เริ่มจากการยืดกล้ามเนื้อ 7-10 นาทีใช้น้ำหนักหรือแรงต้านต่ำสุด โดยพิจารณาจากสภาพของผู้ป่วย และเพิ่มความหนักครั้งละน้อย ๆ รวมแล้วไม่เกินร้อยละ 10 ต่อสัปดาห์และยืดกล้ามเนื้อหลังการยกน้ำหนักหรือออกแรง ระยะเวลาเริ่มจากการออกกำลังกาย 10 ครั้งต่อเซต โดยทำ 2 เซต ต่อวันในช่วง 2 สัปดาห์แรก แล้วจึงเพิ่มเป็น 15 ครั้งต่อเซต ในสัปดาห์ที่ 3 เมื่อผู้ป่วยสามารถปฏิบัติได้ดีควรเพิ่มจำนวนเซตเป็น 3 เซตต่อวัน และเมื่อผู้ป่วยสามารถทำได้ 15 ครั้งต่อเซต รวม 3 เซต จึงเพิ่มน้ำหนักหรือแรงต้านโดยให้ทำ 2 เซตก่อน แต่มีข้อควรระวังในการออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งที่อยู่ระหว่างการรักษาและอยู่ในระยะฟื้นฟูหลังการรักษา ดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่มีอาการโลหิตจางอย่างรุนแรงควรงดการออกกำลังกายยกเว้นเฉพาะ การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน และเริ่มออกกำลังกายได้เมื่ออาการโลหิตจางดีขึ้น
2. ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ เช่น ผู้ที่ได้รับการเปลี่ยนถ่ายไขกระดูกมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อสูง ควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายในที่สาธารณะที่มีประชากรหนาแน่นเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปีหลังการเปลี่ยนถ่ายไขกระดูก
3. ผู้ที่มีอาการอ่อนล้าอย่างมากจากการรักษาโรคมะเร็ง เช่น การฉายรังสี หรือคีโมเทอราปีควรออกกำลังกายโดยการยืดกล้ามเนื้อเป็นเวลาประมาณ 10 นาทีทุกวัน และเมื่อรู้สึกดีขึ้นจึงค่อย ๆ เพิ่มระยะเวลาการออกกำลังกาย
4. ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยการฉายรังสีควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสสารคลอรีนในบริเวณที่ถูกรักษาดังนั้น จึงไม่ควรออกกำลังกายโดยการว่ายน้ำ
5. ผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนของระบบประสาท อาจมีปัญหาในการทรงตัวได้ จึงควรเริ่มออกกำลังกายแบบอยู่กับที่ เช่น การปั่นจักรยานอยู่กับที่ก่อนพัฒนาเป็นการเดินนอกบ้านเพื่อป้องกันอันตรายจากการล้ม
6. ผู้ป่วยที่ต้องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ หลังการรักษา เช่น สายสวนปัสสาวะควรระมัดระวังการติดเชื้อและการออกกำลังกายที่อยู่นิ่งเกินไปเพราะอาจทำให้เกิดการเคลื่อนหลุดได้

บทสรุป จากข้อมูลการวิจัยที่นำเสนอในบทความนี้แสดงให้เห็นว่า การออกกำลังกายส่งผลดีต่อการป้องกัน รักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยโรคมะเร็ง ถึงแม้ว่ายังไม่มีการศึกษาใดที่แสดงให้เห็นวิธีการออกกำลังกายที่ดีที่สุดสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งในแต่ละประเภทก็ตาม โดยการออกกำลังกายสำหรับโรคมะเร็งควรเป็นการออก

กำลังกายแบบแอโรบิกเพื่อระบบการไหลเวียนโลหิตและควรมีการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่น และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเฉพาะส่วนประกอบกัน โดยมีหลักการพื้นฐานคือ ออกกำลังกายวันละอย่างน้อย 30 นาทีสัปดาห์ละอย่างน้อย 5 วัน หรือมีเวลาในการออกกำลังกายโดยรวมอย่างน้อย 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เพื่อป้องกันโรค และผู้ป่วยโรคมะเร็งควรออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอตามความเหมาะสมและพัฒนาจนสามารถออกกำลังกาย ในระดับเดียวกับบุคคลทั่วไปได้

เอกสารอ้างอิง

กานดา ชัยภิญโญ. (2554). การมีกิจกรรมทางกายหรือการเคลื่อนไหวออกแรง/ออกกำลังกายเพื่อป้องกัน ส่งเสริมการรักษา และฟื้นฟูจากโรคมะเร็ง. สืบค้น 20 สิงหาคม 2558
จาก <http://www.moderncamcerth.com>

ภาพอ้างอิง

ออกกำลังกาย. สืบค้น 7 กันยายน 2558. จาก www.health2click.com